

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különleges Rísor
BISMUTTAL VEZITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS

Az összes nyeresémet a biztosítottakra esik vissza.
Tiszán kölcsönösségen alapul. * Részvényesi nincsenek.
Biztosítéki alap 1891 január 1-én
367³/₄ millió forint.

The Mutual
newyorki életbiztosító társaság
(alapított 1843)
a világ legnagyobb pénztárosa és
az életbiztosítás minden nemével
foglalkozik.
Díjtáblázatokkal és bővebb felvilá-
gosításokkal készségesen szolgál a
Vezér-igazgatóság
(Magyarország és a szomszéd tartományok számára)
Budapest, Bécsi utca 5.

Alapítási év 1834.
Compain & Co. Limoges, 4838
a hírneves „Cordial-Compain”
egyedül készítői.

Compain & Co. Limoges,
alapítási év 1834,
a legfin. francia likőr-különlegességek
Chartreuse, Menthe, Prunelle, Curacao, Giugnot stb.,
továbbá a legkiválóbb likőrsoktól legújabbakig mindenféle likőr-készít-
ménynek elismert „Cordial-Compain” készítői.

Főképviselet Ausztria-Magyarországra:
GAIGER FÜLÖP J.,
Bécs, II., Praterstrasse 7.

Kérje a következő pompás új illatszert:
CRAB APPLE BLOSSOMS
Vadalmavirág. (Külön elkészítve.)
Az „Argonaut” így ír: „A legkellemesebb és leg-
pompásabb illatszert, amelynek sikerült néhány hó-
nap alatt minden más illatszert London, Paris
és New-York magas hölgységének boudoir-jai-
ból kiszorítani.” - Továbbá Orchidea, White-
Lilac, Lotus-Blossoms, Gardenia, (orchid-
dea, fehér orchidea, lotuszvirág, gardenia), 1, 2, 3,
4 uncia = 30, 60, 90, 120 grammos üvegekben.
Egyedül készítő: 4770
THE CROWN PERFUMERY CO
177 New Bond Street, London.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
hogy rossz gyomrukat kipróbálják és újra jól emésztésnek és
erre alkottak - néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a czélt
otthon kényelem-
ben, kevés költsé-
séggel elérik a „**PEPSIN-BOR**”
és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja. - Az év
pepsinborom kedves íze, és hatása ki nem marad. Egy üveg
ára 1 ft 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 ft.
Rozsnyay Máttyás, gyógyszerész,
művegyészi laboratoriuma Aradon.
Ugyanott kapható: Vasas chinabor, 1 üveg 1 ft 20 kr., 5 üveg
franco küldve 6 ft és Serail-azskenőses szappol ellen egy
tégely 70 kr., franco küldve 1 ft 5 kr. 4715

4782 **FERNET-BRANCA**
(GYOMRKESEKÉ),
KÜLÖNLEGES BRANCA TESTVÉREKTŐL,
MILANOBAN,
mint a kik egyedül bírják a gyomrkeserő gyártásának
receptjét. Kitüntetés minden világkiállításon!
Egy csatló sem nélkülséget.

Számos bizonyítvány első orvosi tekintélyektől, ajánlja
a milanoi Branca Testvérek „Fernet-Branca”-
jának használatát. A Fernet-Branca az emésztést
rendkívül megerősíti; különösen alkalmas az é-
gyet a salét, úmorsor, hányás több étellel ke-
llemes, frissítő itallá szolgál. - Óvakodjunk értéke-
len utánzatoktól, s ügyeljünk, hogy minden ragjegy a
Fratelli Branca & Co. cég harántul átvira legyen.
Kapható minden csemege-kefeszégekben,
kávéházakban stb.

Főképviselet Ausztria-Magyarországra:
SCARANO F.
Bécs, VII., Zollergasse Nr. 35.

Csász. kir. szab. legújabb találmányu
kárpítózott ágybetéteim
mellett, melyek minden eddigi gyártmányt felülmul-
nak, az ágyra semmi más nem szükséges, mint
csupán lepedő a betétre. Ezen czelszerűt és hasz-
nos találmányomat előforduló szükséglet alkalmával
ajánlom a t. cz. közönségnek. 4765

Megtekinthetők a városligeti iparcarnok-
ban és gyári helyiségemben, hol mérték sze-
rinti megrendelések is elfogadhatnak.

Kórházak, szálloda-tulajdonosok és másnemű
intézetek nagyobb rendelésnél árkedvezményben
részesülnek. - Tisztelettel

Vig Pál, műkárpító és diszító,
Budapest, Rózsa-utca 52.

33. SZÁM. 1892. BUDAPEST, AUGUSZTUS 14. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Különböző feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 ft POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre - 6 * Coupin a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft fél évre - 4 * Coupin a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- Kétfoldi előfizetéshez a postaiag felérve - 2.50 meghatározott vitédij is csatolandó.

Diszokmány Zágráb 1891. **KWIZDA FERENCZ JANOS** osztr. cs. és kir. és román kir. udv. szállító KORNEUBURGBAN. **Arany érem Temesvár 1891.**

A legelső és legrégebb berendezés Ausztria-Magyarországra állat-
gyógyászati készítményekből.

Kitüntette 13 éremmel, 7 diszokmány és elismeréssel.

ALAPÍTTATOTT 1853-BAN.

KWIZDA-féle korneuburgi marha-táppor lovak, szarvasmarha és juhok számára. Ára 1 dobozzal 70 kr., fél doboz 35 kr.

KWIZDA-féle erőtakarmány szarvasmarhák számára. 1 doboz 5 adaggal 30 kr., 1 rakasz 50 adaggal 3 ft., 1 rakasz 200 adaggal 6 ft.

KWIZDA-féle bégéres-labda-csok lovak és szarvasmarhák szá-
mára. 1 bégéreszene ára 15 dbbal
1 ft 60, egy csomag 5 dbbal 60 kr.

KWIZDA-féle fégéres-labda-csok lovak számára. Egy pléhszeneze
ára 15 darabbal 1 ft 60 kr. Egy
csomag 5 darabbal 60 kr.

KWIZDA-féle vérhaselleni szer juhok számára. 1 doboz ára 70 kr.

KWIZDA-féle baromfi-por ele-
ség pótlék és övszer. 1 doboz 50 kr.

KWIZDA-féle sertéspor, a hizás
előmozdítására és övszer. 1 kis do-
bozzal 63 kr., nagy doboz 1 ft 26 kr.

Kértek a fentebbi végjegyre ügyelni s mindenkor határozottan KWIZDA-féle készítményeket kérni.
Valódi minőségben kapható valamennyi gyógyszerésztől. - Nagyban a gyógyszerészetekben.
Főraktárhelyiség Magyarországra számára:
Budapest, **Török József** gyógyszerésznél, Király-utca 12.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Javítások pontosan eszközöltetnek.

Legújabb! Legújabb!
MINIATUR ARISTON
változtatható játéklapokkal és
korlátlan műsorral. 4700
Ezen új találmányu hangszereket minden előzetes
tanulmány és zeneismeret nélkül is meg lehet játszani.
Ára 8 ft 50 kr., a kótalapok drága 25 kr.
Megrendeléseket az árak előleges befizetése mel-
lett vagy utánvétellel eszközöl-
STERNBERG ÁRMEN ÉS TESTVÉRE
hangszer-ipartelepe
Budapest, VII., Kerepesi út 36. sz.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1892.
KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM JELEL TÁJÉKFEVÉTELÉREKÉRT.

Klász György
Fényképeszeti műintézet
BUDAPEST
IV. havani utca 18. sz.
1²³ emeleten

Elvállal mindenemű fényképi felvételeket, többszörvételűeket gépek-
ről, ipar-mű-és tanítványokról, s. a. t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA,
FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS BUDAPEST 1892.
KÖZREMŰKÖDŐI ÉREM JÓ PHOTOLITHOGRAPHIAKÉRT.

Megyei házak, üléstermek, községi és más
hivatali irodák és egyleti helyiségek részére!

Ő felsége a király és ő felsége a királyné
olajfestmény-arczképei

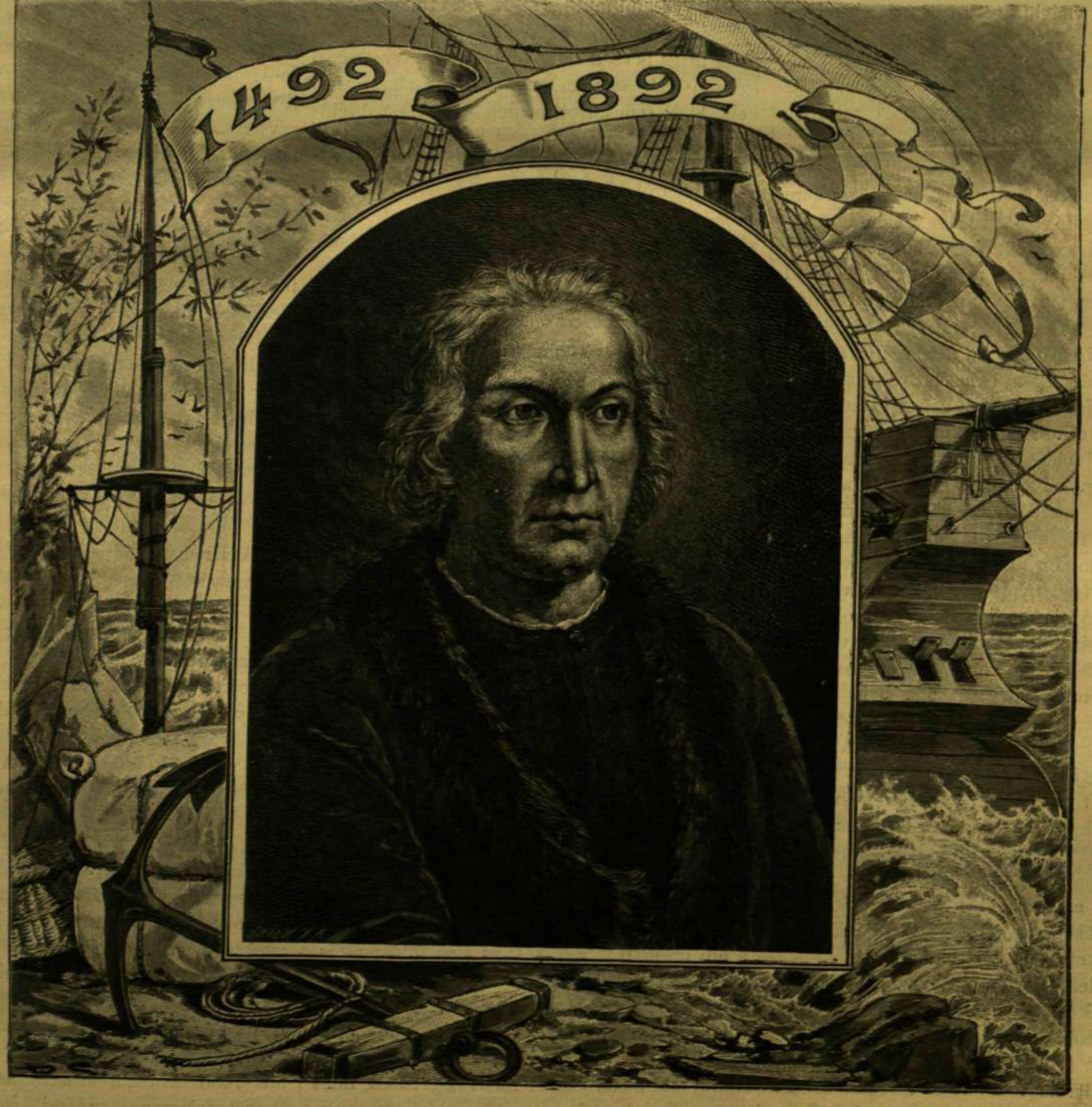
az 1879-ben alapított, jutalomdíjazott műtermemben
legfinomabban és művészi kiváltsággal készíttetnek el.
Ő felsége olajfestmény-arczképe magyar lo-
vassági tábornok vagy osztr. gyalog-tábornoki
egyenruhában, életnagyságu alakban vagy mellkép-
ben, tetészes szerint megrendelhető. Képfestésre tér-
mentett választ azonnal adatik. Ugyazint képzettek
bármely beküldött képfestmény-arczképek (mell- térképek
életnagyságu olajfestmény-arczképek és egyéb alakok), mely arczképek a legzsebb szoba-
dísz képek és föltötte alkalmasak házassági, név-
és születésnapj valamint más ünnepi ajándéknak és
örök emléktől szolgálhatnak (különösen elhunytakról).
Az arczkép hibátlanul küldetik vissza. HA hasonlítás-
ságról szigorú közönség. Továbbá elfogadhatnak mindennemű és nagyságu egyházi képek
finom és legjobbosabb elkészítésére. Számtalan hiszélő, elismerő levél bírták által
megtekinthető. Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

jutalomdíjazott műintézet
Bodascher Siegfried és arczképfestő műterme **Bécs,** II. Grosse Pfarr-
gasse Nr. 6.
Alapított 1879-ben.

Alapított 1858-ban.

A Ferencz József-rend lovagja, az arany érdemkereszt
tulaja. Ő cs. és k. fensége József főb. udv. szállítója.

WALSER FERENCZ
első magyar gép- és tüztöltészek gyára,
harang- és ércöntőde
Budapest, Rottenbiller-utca 66. sz.
Készít: Tűzfocsokendőköt, kerti foc-
kendőköt, templomharangokat, szab.
forgatható vasokoromával vagy fakoromával;
vas-haranglábakat, melyek a tornyot a
megszakítás ellen óvják; kutakat és
szivattyúkat 10 főtől följebb; szagmen-
tes arnyékszékkeket 21 forinttól följebb;
fürdőkádakat és fürdőkályhákat.
Egyetlen magyar vízmelegítő-vállalat.
A készítményért teljes jótállás vállalatik.
Képes árjegyzékek és költségtervezetek
díjmentesen küldetnek.

KOLUMBUSZ KRISTÓF.
A madridi tengerészeti múzeumban levő festmény után.

KOLUMBUS KRISTÓF.

Pár nappal ezelőtt (aug. 3-án) volt négy száz éve annak, hogy Kolumbus Kristóf felfedező útját megkezdte s még a jelen évben október 12-ikén megérjük ugyancsak négy százados évfordulóját Amerika fölfedeztetésének. Az 1492-ik év ezen világtörténelmi korszakot alkotó nagy eseményének hősről, Kolumbus Kristófról, a történelmi hagyomány magasztos képet hagyott reánk. Nagy tettehez méltó az a nemes alak, melyet életrajzírói, különösen Washington Irving óta, minden tekintetben kiszíneznek. Az ifjúsági olvasmányok között csaknem minden történelmi személynél előbb áll Kolumbus; élete és tettei a képzeletre s kedélyekre csak úgy hatnak, mint a mesterileg költött Robinsoné. Ki is képzelhetne nagyobb művészzel alakított regényhőst? Éveken keresztül fárad nagy eszméjének megvalósításán, gúny és rideg visszautasítás üldözik, küzdelmében hóféhérré váltoknak fűrtjei s a megélhetés gondjai alamizsnakérésig sujtják s ime egészen véletlenül, midőn csaknem koldusként, reménytelenül roskad össze Spanyolország határánál, buzgó ferenczrendi barátok veszik pártfogásukba s néhány hó múltán megkísérelhetik azt, a miért éveik oly hiában küzdött. Elindul, de nagy útja veszélyekkel jár; csüggedt matrózai nyílt lázadásban törnek ki s már-már meggyilkolják, midőn felhangzik a megváltó szó: «Föld». Az új világ nyitva van, mesés kínesei és a képzeletet felülhaladó csodás nevezetességei világhírűvé teszik az imént kigúnyolt hajóst, de dicsősége tetőpontján feltámad ellene az irigység s hiressé lett tojásával csak kis időre némitja el őket. Még nagyobb veszély is fenyegeti. Kalandorok ezrei tolatkodnak az új világba; kincsáhitók teszik pokollá az addig gyermeg ártatlanságban élt nép életét, s midőn Kolumbus nemeslelkűen védelmükre kel, elfogják és láncokba verve közönséges gonosztevéként hurokadják vissza Európába. Ellelen diadalmaskodnak; az agg, ki egy új világgal ajándékozta meg a világot, nyomorba jut s nélkülözések között hal meg; még sírját is elfeledik s csak évtizedek múltán fedezik újra fel.

Valóságos kész regény ez az élet, változatosságban gazdag s jellemfestésben erős színeket használó. Lelkesülni tudó ifjak panaszolva emlegetik fel, hogy az új földrészt, ennek a nagy embernek elvívhatatlan tulajdonát, egy alig harmadrangú utazó után neveztek el Amerikának, míg költők és művészek dicsőítő műveket alkotnak Kolumbusról; az egyház fejedelmei tömeges kérvényt nyújtanak be, hogy a szent-szék e kiváló történelmi alakot a hívők által tisztelt szentek sorába ígassa.

Kétségen felül áll, hogy Kolumbus nem közönséges ember volt. Diadalát nem a szerencse véletlen kedvezésének köszönheti. Erélye, kitűzött céljának elérésében, vakmerősége, hogy egész új utakon tör előre, méltán bámulatunkat keltheti fel. S hasztalan kutatták ki a tudósok, hogy Amerikát már Kolumbus előtt évszázadokkal ismerték a khinaiak és a normannok, elvívhatatlan tény marad, hogy valódi felfedezőnek csak őt lehet tekintenünk, mert elődeinek mtködése alig hagyott nyomokat s az utókor emlékeztében sem maradt meg.

Mindamellett a történelmi kritika a regényhős Kolumbusnak csaknem minden vonását kíméletlenül megbolygatta. Legendának tartja ma már mindenki azt a költőiesen hangzó lázadást első híres útja alkalmával, adatok egész halmaza s köztök Kolumbus levelei is mutatják, hogy nem volt önzelen ember, sőt pénzáhitó hajlamai miatt igaztalan volt alattvalói s kegyetlen az amerikai benszülöttek iránt; úgy látszik,

hogy erőszakos visszavitele Spanyolországba nem ok nélkül történt s hogy a láncra-averetés csak egy, az öreg tengerész érdemei iránt kellő figyelemmel nem viseltető szigorú bíró pillanatnyi intézkedése volt, melyet a közvélemény határozottan elítélt, s tény az is, hogy életének végén nem kellett nélkülözések között töltenie. Sőt tovább is ment a kritika. Miként más hasonló nagy csillagokról, egy Homérról és Shakespeareról is bizonyították, Kolumbus, az ember is jóformán elveszett már a felőle kellett sok legenda között. Hiszen még igazi nevét és szülőhelyét sem tudjuk. Vita folyik azon kérdés felett, melyik szigeten kötött ki először. Kolumbus úgy halt meg, hogy sejtelve se volt azon világrészek az önállóságáról, melyet felfedezett. A nyomdászat már akkor kinőtt kiskorúságából, a hírlapirodalom első nyomai megkezdődtek, az új világ csodáiról évről-évre több mű jelent meg. Kolumbus fia megírta atyjának életrajzát; leveleiből és naplójából igen sok maradt fenn s mindezek daczára Kolumbus alakja ma is nagyon homályos s nem lehetetlen, hogy némely fontos kérdést már nem is lehet többé teljesen tisztázni.

A közönséges nézet szerint Kolumbus vagy Colon 1446-ban vagy 1447-ben született s atyja egy genuai takács és hajós lett volna. Ifjúságáról és családi összeköttetéseiről egykorú feljegyzések alig szólnak valamit s talán nem alaptalan az a feltevés, hogy maga Kolumbus igyekezett elfeledtetni múltját azért, mert tulajdonképp egy tengerirablásból élő család tagja volt és sok ideig maga is ezen az ő korában természetesen egészen más szemmel nézett, de tisztességesnek akkor sem tartott módon kereste kenyerét. Annyi tény, hogy a velenzei közársaság okleveleiben gyakran van szó Kolumbus nevű tengerirablókról, kik eredeti Griego (görög) nevüket a «galamb» (Columba) jelzésű hajóiról vették fel s ezek közt voltak olyanok is, kiket Kolumbus egykorú életrajza rokonainak elismer. Bizonyos, hogy az ifjú Kolumbus, akár mint tengerirabló, akár mint kereskedő hajós, nagyon sokat élt a tengeren s Európa partvidékének minden részét bejárta, a mint hogy ez akkortájtban az élénk olaszok között egészen gyakori dolog volt.

Kolumbus ifjúsági éveiben már megkezdődött az a kor, melyet később a «felfedezések korának» neveztek el. Évről-évre új országokról s új kalandos utazásokról lehetett hallani, egyes fejedelmek kiváló pártfogásukban részesítették az utazókat s így nem csoda, hogy Kolumbus is felfedezői terveken törte fejét. Világos, hogy nem volt nagy tudós, — korában alig volt valaki, — de sokat tapasztalt tengerész volt s a mellett sokat olvasott is. Különösen nagy hatással volt képzeletére a dúsgazdag India, mely név alatt akkor nem csak Ázsia messzefekvő részeit, de egyúttal valami Eldorado-formát is értettek. Nehány könyv és okirat, köztük Toscanelli híres olasz tudósának levele, meggyőződéssé érlelte benne azt a gondolatot, hogy Indiába legezélszerűbb lesz az Atlanti-tengeren keresztül haladni, mely út nézete szerint igen rövid lehet. Nagyon elterjedt nézet volt ez abban az időben, a mit bizonyít többek közt az első földgömb is, melyet Behaim Márton 1492-ben adott ki. Egy tárgyunkhoz tartozó részletet bemutatunk ebből a német szövegű földgömbből s láthatjuk, hogy azon Cipango sziget csaknem oly távolságban van a már akkor ismert Azori-szigetektől, mint Spanyolország s így az út megkísérlése épen nem utközött nézetük szerint nagy akadályokba. A földgömbön feltüntetett Cipango pedig nem más, mint Japán, az arany-sziget, s mellette van

Khina, Kathais név alatt; e néven ismertette meg ezt a mesés országot az akkor sokat olvasott Marco Polo. A földgömb képén a ma ismert Amerika körrajzai is megvannak, melyből világosan látható, hogy a régieknek a nagy oceánok kiterjedéséről fogalmuk sem volt. Mindenestre okos terv volt ez Kolumbusnál abban az időben, midőn még sem a Suez-csatorna nem volt meg, sem a fokföldi utat nem ismerték, hogy új utat és pedig nézete szerint mindeniknél rövidebbet keressen a mesés hirt India felé.

Nem tudni mikor, de valószínűleg 1482-ben terjesztette Kolumbus az ő útíttervét a II. János idejében tengerészeti virágkorát élő portugál kormányra elé. Hivatkozott tekintélyekre, köztük különösen Alliauc Páter irataira, melyekben az antik és középkori írók és utazók adatai csodálatosan összekeverve foglaltatnak; ivatkozott egyes, az Atlanti-oczeánon talált uszadékokra, melyek kétségkívül messze földről jöttek s más effélékre. II. János király három kiváló szakértő véleményét kérdezte meg; ezek voltak Ortiz Diego ceutai püspök, továbbá Rodrigo és József orvosok, mindhárom földrajzi zű. Komolyan tanácskoztak Kolumbussal, de tanácskozásiik eredménye kedvezőtlen volt. Nyugat felé hajózni, egészen ismeretlen vidéken s teljesen ismeretlen távolságra legalább is merészségnek tűnt fel akkor, midőn az Indiába Afrika körül vezető út csaknem biztosnak látszott (a mintfogó nem sokára azt fel is fedezték). Arra, hogy nyugat felé nem Indiába jutnának el, hanem egy ismeretlen világrészbe, egyikőjük sem gondolt, maga Kolumbus sem, ki vakon hitt Alliaucnak és Toscanellának s azok természetesen csak Indiáról és Khináról beszéltek. De nem annyira Kolumbusnak a tudósok előtt ábrándosnak és zavartnak látszó útítterve keltett visszatetszést, mint inkább a kérelmező szertelen követelése. Kolumbus ugyanis a felfedezői út sikere esetén a maga és családja számára nemességet kért a «világtenger admirálisa» czímmel, alkirályi méltóságot, minden felfedezett sziget örökös helytartójának rangját, az arany, ezüst, gyöngy, nemeskövek, fűszerek s más tárgyak után szedett királyi jövedékek tizedrészt, minden kereskedelmi bevételnek egy tizedét és azt a jogot, hogy minden hajónál, mely az új úton kereskedelmet folytat, az érték egy nyolczadrészeig részesedhessék. Ily jogokat soha senkinek se adtak azelőtt, s így igen természetes, hogy a kalandornak látszó hajóstól is megtagadták.

Elkeseredve vándorolt ki Kolumbus 1484 végén, vagy 1485 elején Portugáliából, mely második otthona lett, mióta egy Peresterallo Philippe nevű vagyonos portugáli nőt feleségül vett. Franciaországba akart menni, de Medina Celi és Medina Sidonia hercegek, kiknél időközben Spanyolországban letelepedett, kieszközték számára, hogy a spanyol kormány közbenjárásába vesse reményének horgonyát. A spanyolok nem voltak oly szenvedélyes kereskedők, mint a portugálok, s e mellett még tartott harcuk a mórok ellen, de lelkesedtek az új vállalatokért a keresztény hit terjesztése érdekében. A vallásos rajongók egymás után pártolni kezdték Kolumbus eszméjét, melynek segítségével a keresztet a messze kelet országába is el lehetett vinni s esetleg hátulról is megtámadni a törököket, a kereszténység elkeseredett ellenségeit. A főpapok támogatása különösen Izabella kasztíliai királynő rokonszenvét nyerte meg az így iránt, s Kolumbus 1486 tavaszán kihallgatást is nyert nála. Tervét Salamancza tudósai bírálták meg. A nézetek eltérők voltak, de döntő körülmény volt a mór háború, mely az állam minden erejét lekötötte és így Kolumbus tervének megvaló-

sítását egyelőre függő kérdésnek tekintették. Kolumbus évdíjat kapott s mint udvari ember élt néhány éven át Cordovában és Sevillában.

A hosszú télen élet azonban nagy bátrálattására volt felfedező eszméjének. Már is kezdték őt s útíttervét elfeledni. Kolumbus ezért elhatározta, hogy Franciaországba megy szerencsét próbálni. 1491-ben utazott el Palos kikötő-városba. E város melletti kopár dombon van még ma is egy la Rabida nevű régi ferenczrendi zárda. Ki ma ide ellátogat, kétségtelenül látni fogja azt a helyet, hol a legenda szerint Kolumbus kimerülten összerogyott és a barátoktól élelmet kért. Tény az, hogy Kolumbus vándorútjában e helyen nemcsak megállapodott, de új életkedvet és reményt is nyert. Marchena Juan Perez, a prior, s Hernandez Garzia, a kolostor orvosa, egész lelkesedéssel karolták fel ügyét s új biztató szót nyertek Izabella királynőtől, kinek a prior gyóntató atyja volt. Izabella 53 aranyat küldött Kolumbusnak, megígérve neki, hogy három hajót ad rendelkezésére, mielőtt Granadát a móroktól elveszi s meghívta őt ismet az udvarhoz.

Ekkor kezdődött meg Amerika felfedezője életének szebb korszaka. Granada, a mórok legutolsó spanyolországi birtoka, 1492. jan. 2-án elesett s Izabella megtartotta ígését, bár nagyon boszankodott azon, hogy Kolumbus tőle is oly ígéreteket akart kieszközölni, mint a portugáloktól. Az alkudozások a felfedező makacssága miatt már csaknem megszűntek, s ő újból elindult Franciaország felé, de szerencséjére jó barátai kieszközölték visszahívását. 1492. április 17-én nyerte meg a sokáig várt megbízó levelet, s már a következő hóban Palos kikötőjébe ment az uti előkészületeket megtenni.

Három kis hajó, 120 emberrel, jutott rendelkezésére. Maga a «Santa Maria» hajót vezette, — mely hajónak mintáját most elkészítették a chicagói kiállítás számára, — a másik két hajó: «Pinta» (Tarka) és «Nina» (Kicsiny) vezetői a Pinzon fivérek voltak. Nem érdemtelen fölemlítünk, hogy ennek a világhírűve lett expedíciónak összes költsége 1.140.000 maravedi vagy a mai pénzérték szerint 14.592 forint volt, tehát aránylag csekély összeg. A kis hajó-csapat 1492. aug. 3-án, pénteki napon, indult útnak Palos kikötőjéből. Mivel azonban a «Pinta» igen hamar megsérült s ennek kijávitása a kanári szigeteken négy hétig tartott, tulajdonképp csak szeptember 6-án Gomerából való elindulásuk tekinthető a nagy utazás kezdetének. Kolumbus lehetőleg egyenesen nyugat felé ment mindenütt. Úti naplója szerint rendkívül kedvezett neki a szerencse s bár sokszor eselődött, baj nélkül s embeinek nyugtalankodása nélkül érkezett meg okt. 12-én, tehát alig hat hétig tartó utazás után, a mai Amerikába.

Amerika földjének és népének addig sehol sem észlelhetett sajátosságai nem szüntethették meg Kolumbus hitét, hogy most Indiába jutott. Sem ő, sem emberei nem jártak ebben a mesés híri országban s részleteket is alig tudtak felőle. A subtropikus éghajlat gazdag virányai s a szegény benszülötteken fel-feltűnő arany ékszerek még inkább megerősítették az első felfedezőket hitükben, mely hitnek eredményeként «indianok»-nak hívják ma is Amerika ősi lakóit s a földrajzban nyugatindiai szigetek név alatt emlegetik azt a középkorbeli területet, hova Kolumbus és társai eljutottak. Maga Kolumbus annyira hitte, hogy Indiába érkezett, hogy mielőtt az első nagyobb szigethez (a mai Kuba) eljutott, két keleti nyelveken jártas társát elküldte az ország bensejébe, hogy a «nagy Khánt» fölkeressék.

AZ ATLANTI-OCZEÁN, BEHAIM MÁRTON 1492-BEN KIADOTT FÖLDGÖMBJE UTÁN.

Melyik szigetre lépett ki először Amerika felfedezője? egész biztosan nem tudjuk. Legvalószínűbb, hogy a Bahama szigetcsoporthoz tartozó Watlingra. A benszülöttek Guanahaninak hívták, Kolumbus San Salvadornak nevezte el. Első útjában nem is jutott tovább, mint ezen szigetcsoporthoz, melyben Haiti és Kuba voltak a legnagyobbak. Haiti szigetén, melyet Kastiliára emlékeztető vidéke miatt Espanolának nevezett, alapította meg az első európai telepet «Le Navidad» név alatt 40 emberrel és 3 tiszttel, mely telepet azonban a felbőszített indiánok csakhamar tönkretették.

1493. január 4-én indult vissza Kolumbus két hajóval, mert a «Santa Maria» elsüllyedt. Viharos utjuk volt; el is szakadtak egymástól (de nem a Pizzanók árulása folytán), azonban március 15-én Lisszabont is érintve, szerencsésen elértek Palosba. Utazásuk innen Sevillába és Barcelonába valódi diadal-út volt. Az udvar nyilvános ünnepi kihallgatáson fogadta a felfedezőt; a király és királynő üdvözlétül fölállottak helyükön s Kolumbus egész lelkesedéssel rajzolta a pompás új országokat s dicsérte a benszülötteket, remélvén, hogy azok mindannyian csakhamar keresztények lesznek. Hat magával hozott indián, negyven pompás papagály, arany- és érezdarabok, gyapot, tengeri s más csodálatos növények hirdették az új ország dicsőségét. A spanyol udvar lázba jött a sok csodálatos dolog láttára s rögtön megkezdte az előkészületeket a második expedícióra, s e mellett a kor szokásának megfelelően a felfedezett országok tulajdonjogát is biztosították maguknak a pápa által. VI. Sándor pápa csakugyan már 1493. május 3-án kiadta a nevezetes bullát, melyben az új világot Spanyolországának ajándékozta örök tulajdonul oly feltétellel, hogy ott a keresztény vallást fogja terjeszteni s az Azori szigetektől nyugatra száz legua távolságban megvonta a vonalat a portugálok és spanyolok birtokai közt.

Könnyen érthető, hogy Kolumbus második expedíciója sokkal nagyobb volt, mint az első. A kíváncsiak és kalandorok egész serege vágyott az új ország kincseiben részesedni. Fél év alatt 17 hajó állott rendelkezésére, mintegy másfélszer emberrel, kiknek egy része le akart telepedni, a másik rész Indiába és Kathaiba akart előrehatolni s onnan a már akkor felfedezett uton Afrika körül visszatérni Európába. 1493. szept. 25-én indult el a hajóhad Cadixból s november 3-án már Amerikába értek. Navidad helyén már csak romokat találtak, de helyette több új telepet létesítettek, melyek közül egy sem maradt fenn tartósan. Maga Kolumbus több új szigetet s köztök a nagy Jamaikát fedezte fel, s 1494. június 12-én Kuba partjain tett hajózása után ünnepies okiratot állítottat

ki, hogy ez Ázsia szárazföldjének egy része. Gyarmatainak kezelését időközben oda érkezett testvére, Bertalanra bízta, 1495. elején tért vissza Európába 30 indiánal és 200 európaival, kiket mint megbízhatatlan egyéneket és zavargókat, jónak látott az új világól eltávolítani.

Ez a második út már határozottan családósokat okozott. A spanyolok nagyobb része tisztán azért vándorolt ki az új világba, hogy hirtelen meggazdagodjék. A nyugatindiai szigeteken azonban tudvalevőleg alig terem nemes ércz s azt a keveset, melyet az indiánok a mexikói és perui kincsekből megszereztek, az európaiak hamar elcsesérték tőlük üveggyöngyök, esengettyűk s más csecsebecsékért. A kivándorló európaiak dolgozni nem akartak, a forró égő alatt nem is bírtak, s a szelid indulatú benszülöttek az európaiak kegyetlenségei miatt csakhamar ellenségek lettek. Sok keserűség okozott az is, hogy Kolumbus jogait szigorúan érvényesítette s a letelepedőktől rendkívül nagy adót zsarolt. Számosan vándoroltak ki azontúl is az új világba, de igen sokan tértek vissza csüggedve és elkeseredetten.

Maga Kolumbus csak 1498. május 30-án indult el harmadik útjára hat hajóval a San-Lucar kikötőből. Most már kissé delnyugot felé ment ama régi babonás hitnek hódolva, hogy a melegebb délen található a legértékesebb tárgyak. Ebben az útjában fedezte fel Trinidad szigetét és az Orinocónak, Dél-Amerika ezen nagy folyójának, torlatát. Nevezetes, hogy még e helyen sem jutott észébe, hogy egy Ázsiától különböző új földrészhöz jutott volna, ellenkezőleg mindenki csak Ázsiáról és Indiáról beszélt s eszük ágában sem volt még akkor sem «új világ»-ot emlegetni, avagy annak külön nevet adni.

A gyarmatok ügye Kolumbus megérkezése által nem javult, sőt inkább rosszabbodott, mert a felfedező, hogy állandó lakókat biztosítson, fegyvereket is küldetett ide gyarmatosokul. Egyetlen hely, a Bertalan testvére által Haiti szigetén alapított San-Domingo maradt meg állandóan s kezdett virágozni. Ez ma Amerika legrégebb városa. Itt is s még inkább a többi helyeken lázongások támadtak, különösen a zsold hiányos fizetése miatt s maga Kolumbus a folyton tartó zavarok megszüntetésére azt a módot találta ki, hogy a spanyol kormánytól tudós bíró kiküldését kérte. Kérését teljesítették — vesztére. Bobadilla Ferencz vizsgáló bíró 1500. augusztus havában érkezett meg San-Domingóba s a kutatásokat megkezdve, csakhamar Kolumbus ellenségeinek pártjára állott, s mivel az aranyszerzést mindenképen megengedte s a hivatalnokok hátrálékainak kiifizetését elrendelte, oly népszerű lett, hogy az alkirályt és testvéreit is elfogathatta. Kolumbus, ki alkirályi hatalmát

sanyagi érdekeit féltékenyen őrizte, mint lánczavert rab jutott el 1500 november havában Európába.

A spanyol udvar Bobadilla szigorát lehetőleg enyhíteni s Kolumbust kiengesztelni igyekezett; visszahelyezték őt szabadságába, sőt Bobadilla eljárása ellen külön vizsgálatot indítottak; mivel azonban Kolumbus adminisztratív képtelensége nyilvánvaló volt, nem küldték őt vissza alkirályi minőségben, csak jogait és jövedelmeit hagyták meg. Kolumbus, sértve érezte magát, tüntetőleg szobájában őrizte egykori rablánczát s elrendelte, hogy azokat koporsójába is mellé helyezze.

Még egyszer tett felfedező utat Kolumbus ag napjaiban. 1502 május 9-én indult el Cadix kikötőjéből s ez alkalommal Közép-Amerika

tön gazdagok, sőt az egészségtelen éghajlat igen sokat el is pusztított, úgy, hogy a gyarmatosítás most már az anyaországnak áldozatába is került. Utolsó útjából visszatérésekor halt meg legbuzgóbb és leghatalmasabb pártfogója, Izabella királynő. De különösen nyomasztólag hatott Kolumbus hirnévére az a körülmény, hogy Vasco de Gama időközben felfedezte a valódi Indiába vezető utat Afrika körül s hajója kiindulhatatlan sok drága kincsel tért vissza Lisszabonba. Mindenki csak erről beszélt s Kolumbus felfedezése jóformán egészen háttérbe szorult mindaddig, míg Cortez és Pizarro hódító hadjáratai Amerika aranytermő országait is meg nem nyitották s Kolumbus felfedezésének fontossága napfényre nem került.

újonan felfedezett tartományoknak először próbálta meg az Amerika nevet adni, teljes joggal hitte azt, hogy e nevet a florenzei Vespucci Amerigo tiszteletére választhatja, ki az új országról részletes leírásokat közölt. Kolumbusnak még sírját is elfeledték s csak 1540 körül, midőn már Amerika jelentősége nyilvánvaló lett, gondoltak ismét a híres felfedezőre s ekkor jelentek meg a legelső életrajzai, melyek épen e hosszú késedelmezés következtében teltek meg annyira legendákkal.

Sajátságos sors érte Kolumbus hamvait is. A valladolidi ferenczrendi zárdából, hol ideiglenes nyugalóhelye volt, már 1513 körül elvitték ugyan Sevilleba a Santa Maria de las Cuevas nevű karthauzi zárdába, midőn azonban hír-

KOLUMBUS FOGADTATÁSA BARCELONÁBAN A SPANYOL UDVAR ÁLTAL 1493-BAN, MIKOR ELSŐ UTJÁRÓL VISSZÁÉRKEZETT. — Balaca R. festménye.

szárazföldjének partjait is felfedezte. Honduras öblének egy kis szigetén találkozott az új világ művelt lakóival, yukatani kereskedőkkel, kik 8 láb széles bárkáiban eveztek ki a tengerre. Folyton azt hívték, hogy Indiában van, nem lepte meg Kolumbust ezen emberek műveltsége s nem is kérdezett tőlük mást, csak hogy az arany hol terem. Mivel dél felé (Peru irányában) mutattak, arra hajózott mindenütt a tengerpart mellett, melyről azonban nem tudta meg, hogy az egy csekély földszoros szegélye kétnagy oceán között. Itt, Panama közelében gyarmatot akart létesíteni, de az indiánok ellenségeskedése miatt nem sikerült. Hajója megsérülvén, kénytelen volt Jamaika szigetére visszavonulni, honnan 1504 november havában tért vissza Európába.

Már ekkor jóformán senki sem törődött vele, elfeledték. Az általa felfedezett szigeteken nem termett arany s a kivándorlók nem lehettek rö-

Maga Kolumbus is úgy halt meg, hogy fogalma sem volt felfedezésének nagyságáról. Mindig azt hitte, hogy Indiának csak egy kis részét találta meg s bánkódott, hogy Vasco de Gama más uton India virágzóbb részeire jutott s neki csak a szegényebb vidékek maradtak. A nagy közönség is ebben a hitben volt. Kolumbus Indiája ennél fogva nem kellett senkinek; a kivándorlók száma aránylag csekély maradt s a nagy felfedező az új, látszólag szerencsésebb utazók mellett csaknem egészen elfeledték. Elfeledték annyira, hogy midőn 1506 május 21-én hű barátai, a francziskánusok körében, Valladolidban meghalt, az ott megjelenő lap nem is emlékezett meg haláláról s a földrajzi írók, midőn az újonan felfedezett országokat ismertették, még 1508-ban is azt írták Kolumbusról, hogy a spanyol udvarnál él. Tudvalevő dolog, hogy még másfél évtizeddel később is, midőn a német Waldseemüller az

neve újból emelkedni kezdett, általánossá lett a vágy, hogy — miként a legenda is ugyanezt mondotta végső ohajtásának — az új világ-részbe vigyék át. 1541-ben Haiti szigetén San-Domingo városában nagy székesegyházat szenteltek fel, s oda vitték Kolumbus maradványait is. 1795-ben azonban, midőn Haiti szigete a francziák birtokába jutott, a világfelfedező büszke spanyolok nem akarták megengedni, hogy Kolumbus csontjai a francziák kezébe jussanak s elszállították azokat Kuba szigetére a havannai székesegyházba. Csak az utóbbi években jutottak nyomára, hogy a csontok mégis San-Domingóban maradtak s az elszállított maradványok a nagy felfedező fiának, Kolumbus Diegónak, csontjai voltak.

Nem maradt fenn Kolumbusnak hiteles arcképe sem. Csaknem minden spanyol gyűjteményben van róla régi arckép, de mindegyik csak Kolumbus halála után készült leírások

után. Az általunk közölt arckép is, melynek eredetjét a madridi tengerészeti múzeumban őrzik, csak ilyen; de azért eléggé élénken tünteti fel a magas, erőteljes testalkatú férfit, szeszukás ragyás arczával, a mint azt az emlékirók feljegyezték.

Most már természetesen sehol sem ismeretlen többé Kolumbus neve. Peru és Mexiko kincsei után maradandóbb becsű kincseket, dohányt, chinint, burgonyát és annyi más hasznos tárgyat nyertünk onnan s a jelen században Amerika talaján lett nagygyá a vén Európából kivándorlotti kétségbeesettek utódainak országa. Az új világ felfedezője iránt hálás indulattal viseltetik az utókor. Ha már az egész földrészt nevével nem változtathatták is meg, tartományok és városok tömegesen vették fel Kolumbus nevét s egész sereg szobor áll emlékére. Nem csak az amerikaiak, Európa népei is büszké a világhíró férfúra, s mindenütt, a hol életében megfordult, felfrissítették a reá vonatkozó emlékeket. És ma, a híres utazás négyszázados évfordulója alkalmából, az oceánnon túl és innen, száz és száz helyen nemzeti sőt valóságos világraszóló ünnepekkel emlékeznek meg a merész hajóról, s hosszú-hosszú időközön át millió-szor fordul meg Kolumbus neve

agg Európa középkori intézményei, hová a királyi hatalom összeütöközése a városi élet felvirágzása nyomán gyors lendületet vett polgári osztálylyal, ha ez a csodálatos esemény utat nem nyit azoknak az elnyomott erőknél, melyek a társadalom régi szerkezetét duzzadva feszítgették szét, hogy az új demokrácia eszméit megtestesítsék, s az emberek szabad társadalmát a békés és hasznos munka alapján újra szervezzék. A tüke és munka eme kettős jelszava az, mely ettől fogva a céltudatos haladás emel-

süket fülekre találtak, éjnek idején menekülve Spanyolországba, a legenda azt mondja, hogy egy nap fáradtan kopogtatott a rabidai kolostor ajtaján. Nem egyedül volt; Diego fiát is magával vitte. A kolostor kapusa ajtót nyitott a bebocsátást kérő idegenek, kinek lázas hallucinációi a távol mesés Indiákról, a nagy khánok ragyogó pompájáról, s India nyugati útjáról, sajátoságos érdeklődést keltettek a kolostor priorjában, Juan Perezben. A nem meszsze Granadában Katholikus Izabella királynő ép akkor vivja kétségbeesetten a kereszt

harcát a mórok félholdja ellen, s ha ő a hitetlen elem utolsó maradvékát tüzte ki Spanyolországból, Kolumbus viszont a távoli hitetlenekhez akarta vinni a kereszt diadalmas jelvényét. Ez szerezte meg a rajongó embernek a legkatholikussabb királynő pártfogását, a mint végre vidám himbálódással indult ki a sikk tengerre három hajója, a «Santa-Maria», «Pinta» és «Nina», hogy a spanyol világalom fellegző álmát megtestesítse s Európa kincses kamráit az arany és drágakövek csillogó garmadáival töltsé meg.

Azonban Kolumbus nemcsak a spanyol birodalom uralma alá hajtott új népeket és területeket, Krisztus egyházának is megnyert egy egész világrészt, hirdette az evangéliumot félvad népek közt s föltüzte a spanyol lobogó mellett a keresztet is a tengerentúli új világban. Ezért buzgólkodott Roselly gróf már 1840-ben Kolumbus keresztény hős gya-

KOLUMBUS HARMADIK UTJÁRÓL MEGLÁNCZOLVA VISZIK VISSZA SPANYOLORSZÁGBA 1500-BAN. Jover F. festménye.

KOLUMBUS HALÁLA 1506 MÁJUS 21-ÉN, VALLADOLIDBAN. — Ortega festménye.

az ajkakon és az irodalomban, hogy nagy eseményekre emlékeztessen s nagy tettekre lelkesítsen.

KOLUMBUS A LEGENDÁBAN ÉS TÖRTÉNETBEN.

Amerika fölfedezése nemcsak határt jelöl a történelem egymást követő eseményei közt, hanem okaiban és hatásában, összefüggésében és eredményeiben vizsgálva, nincs esemény, mely elhatározóbb irányt adott volna a polgárosulás fejlődésének. Hová vezettek volna az

tyüje lett a nemzetek törekvéseiben. Az új világ fölfedezése lerombolta az emberiség avult bálványait, hogy azokat a gazdasági eszménynyel helyettesítse s az új világ félelmes versenye nagy és állandó hatást gyakorol ma is az európai civilizáció kibontakozására azokból az utakból, melyekre a feudális eszmék és intézmények öröklött balhite vezette az ó-világ erkölceseit.

Kolumbus egy homályos ösztön ragadta a tengeren túl a távol nyugat sejtelmes világába. Huelvából, egy kis portugál kikötővárosból, hol a genuai hajós rajongó eszméi

nánt való feltüntetésében, s 1865-ben IX. Piusnál is lépéseket tett a nagy utazó szenté avatása érdekében, irataiban népszerűsíteni törekedett az eszmét a püspökök közt, s a vatikáni zsinat alkalmát is felhasználta, hogy kedvenc világtörténelmi hőse ügyének propagandát szerezzen.

De ha a katolikus egyház mindaddig nem tisztelheti is Kolumbust szentjei sorában, nem egészen alapos mégsem az a vád, a mely a nagy ember kortársait illeti az utókor részéről, azon mellőztetésükért, melyeknek életében kitéve hittek. Hiszen Kolumbus, mint az újabb történetírás kétséget nem tűrőleg tisztába hozta, teljes mértékben részesült mindabban az elisme-

résben, mely páratlan fölfedezését megillette. Ferdinánd király India tengernagyává nevezte ki, mely minőségében joga volt a király oldala mellett ülni s azonkívül is az ő és fia minden ohajtását teljesítette második útrakelesök alkalmával. A flotta fővezérévé tette, 10,000 maravédit biztosított annak részére, ki a szárazföldet először pillantja meg, mely összeget aztán Kolumbus a maga számára tartott meg s kedvesére, Enriquez Beatricera költötte.

A történelem pártatlan igazságszolgáltatása különben konstatálni kénytelen azt is, hogy az a túlzóan ideális jellemkép, melyet néhány fanatizált híve rajzolt Kolumbusról, nem mindenben egyezik a valósággal. Las Casas például meglehetősen hitelességgel kimutatta, hogy Amerika fölfedezője szigorú és keménysége által nem egyszer ingerelte maga ellen földieit, s hogy erőszakos rendszabályai következtében két év alatt, 1494-től 1496-ig, a benszültök egyharmada tönkre ment, hogy közülök sokat adott el mint rabszolgát Castiliába. A mi azt a sokszor megörökitett s a tragikum dicsfényével övezett epizódot illeti, mikor Francisco de Bobadilla hatalma túllépésével Kolumbus erőszakosan, sőt bilincsekbe verve tette hajóra, ennek oka az volt, hogy Kolumbus a királyné nagy jédelmére ismét öt hajót küldött Spanyolországba, megrakva rabszolgákkal, kiknek darabját egy kísérő levelében 1500 maravédire becsülte.

Hogy pedig Kolumbus negyedik utazása után sem szenvedett üldözést és inséget, mint a nagy legendáisi szeretik állítani, kitűnik abból is, hogy ugyanezeken jegyeztette el, a fia, Diego, toledói Máriával, a király unokahugával. Erre vonatkoznak büszke szavai is, melyeket egy udvaronc kötekedő kérdésére adott, mikor az azt kérdezte tőle gúnyosan, takács családból való leszármazására czélozva, hogy nemde most a maga nemzetségét «szóvi»? «Mióta isten az embereket megteremtette, — válaszolt Kolumbus, — senki sem birt több jogozimmal mint ő, arra, hogy nemzetséget alapítson.»

Diego fia apjának csak rossz tulajdonságait örökölte, de azért nem kevesebb tisztességben és kitüntetésben részesült a királytól, mint maga Kolumbus, s mint alkirály az udvarnál feleségével fenyesen élt.

Tudva van ma már az is, hogy Kolumbus előtt mennyire becses volt az arany, az a sápadt démon, melynek ördögi hatalmát az ő felfedezése szabadította rá az ő-világra, hogy uralma alá hajtsa a jövő századokat. Egy Jamaikából keltetett levelében olvashatni a következő sorokat. «Az arany a legjobb; aranyból kincset lehet csinálni, s a ki azzal bír, azt teheti a világon, a mi neki tetszik, sőt arannyal a lelkeket is a paradicsomba lehet juttatni.» Milyen sugallatszerű sejtelmé egy roppant erkölcsi fordulópontnak, mely a világhistoria megnyitja új korszakát azoknak az anyagi törekvéseknek az útjába irányította, melynek kiindulási pontját az új világrész fölfedezése által felidézett gazdasági és társadalmi átalakulás képezte!

Híven és a történeti igazságnak megfelelően jellemzi Lopez de Vega is Kolumbus róla irt vigjátékában, mikor azt mondja hőseivel Ferdinánd királynak: «Arany mindenben az úr, a czél, az eszköz, a lélek, a hatalom, a kűtförás és a legjobb barát.» Még két hagyományoszerű tévedést szükség helyreigazítani a történeti köztudatban, melyek Amerika fölfedeztetésével függnek össze s utat találtak a tankönyvekben át az emberek tudományos meggyőződésébe. Az egyik az, mintha Kolumbus érdemeit ellenségei azzal is el akarták volna homályosítani, hogy az új világot nem ő róla, hanem Amerigo Vespucci után neveztek el. Erre a balhitére csak egyetlen czífolat van, az, hogy Európa összes nemzetei közt egyedül a spanyol az, mely az új világrészt nem is Amerikának, hanem Nyugat-Indiának nevezi. A másik az, mely Kolumbus elhatározásának isteni küldetészerű jellegét nemcsak abban látja, hogy minden előkészület és ismeret nélkül, csupán egy homályos ösztönytől vezette kelt nagy expedíciójára, de sőt, a mi sikerét egészen csodássá teszi, az, hogy úgy elindulása, mint visszatérése napján a tengerészektől előtt oly babonás péntek napot választotta. Ebben ismét nem kételkedünk, de a mi a péntek naphoz fűzött babonás képzelgések kódét teljesen szét-fújja, az az a tény, hogy a spanyol tengerésznép

előtt egyáltalában nem a péntek, hanem a keddi nap az, melyhez babonás előítéletek kötvék.

A 400-dik évforduló ünnepeléséhez Kolumbus Kristóf elmulhatlan érdemei méltánylásául a katolikus egyház is hivatalosan hozzájárul s egy pápai encyclika október 12-ére ünnepélyes miséket rendel el Spanyolország, Olaszország és Amerika templomaiban. —r.

CZÉLTALAN.

Csak ténfergek, csak ballagok,
Azt se tudom, mit akarok,
Azt se tudom, hova térek,
Napról napra csak úgy élek.

Kínos élet-gondok fűznek,
Hogy magamnak pályát tűzzek;
De ki annyiszor kezdettem,
Tetterőmet elvesztettem.

Hányszor keztem kunyhót rakni,
S ott reméltem sírig lakni,
De szédülták gonosz szelek
S építeni már nem merek.

Minek kezdjek építésbe? ...
Hisz a végzet rendelése,
Hogy nyughatlan életemben
Minden tervem füstbe menjen.

Ah, úgy érzem, isten keze
Sorsom fölött rég végeze!
Czélja az, hogy czélt ne érjek,
Útja az, hogy útan éljek.

PALÁGYI LAJOS.

EGY ÉJJELE A RABLÓTANYÁN.

Elbeszélés.

(Vége.)

Dénes lassan fölemelte ijját. Állához támaszkodott és hosszan elszórt.

Gergely dobogó szívvel várt. Végre a húr elpattant, s a kéz az ajtószámbélyeghez szegezve marad. A fájdalom sikoja hangzott fel az éji esendben. «Vágd le!» sügta Dénes gyors elhatározással s Gergely fölemelt kardja lecsapott s két könnyű ütessel leszelte a csuklót. Künn egy test zuhant le nyoszörgve.

A kéz belül maradt mozdulatlan, az ajtóhoz szögezve, vér patakzott alá a falon. A nyilvesztő keresztül ment rajta s mélyen befuródott az ajtó fájába.

«Kettő!» számította Dénes fagyasztó cynizmussal.

Fölfeszítette ijját s újra letérdelt leshelye mögé.

«Most az Apát fog következni.» A sebesült megmozdult, levánszorgott társaihoz s a konyhaajtó beárult mögötte.

Többé mint sem hallottak egyebet érthetetlen zümmögésnél. Az utóbbi eset elárulta az osztrómottak által használt fegyverek halálos jellegét.

«Kezdem azt hinni, hogy az Apát marka nem olyan nagy, mint teste!» — szólt Dénes.

Alig ejtette ki e szavakat száján, mikor a következők történtek egy pár pillanat alatt. A konyhaajtó robajjal nyílt meg, s egy nehéz, de fúrge járású férfiú tartott feléle a lépcsőkön, minden titkolódzás nélkül. Egyetlen ütés nemcsak, hogy kifordította az ajtót sarkából, de egyenesen rádöntötte végig a szobán Dénesre, kit majdnem agyon lapított. Az ajtó közben állott a kolosszus villogó bárdal.

Most megpillantotta a holt embert, fele arczán a hold kékes világgal, a másik felén a foszfor vörös fényében. Meglepetve állott meg, karjai aláestek, térdei megbicsaklottak s a rémületől eltorzult.

«A halál!» kiáltott fel megrettenve s megfordult és elszaladt. E helyzetben Dénes előugrott s arczát keresztül lökte. Amaz egy szökentéssel a konyhában termett, hol fejéhezére támaszkodva vért köpött és káromkodott.

Dénes felhuzta ijját és keblébe nyult.

Csüggedten huzta vissza kezét.

«Utolsó vesszőm oda, sohajtott fel.»

«De vannak kardjaink s azonkívül megölted az őriást.»

«Nem, Gergely, — szólt Dénes komolyan, — nem öltem meg. Hogy megsebesítettem, az annál rosszabb. Ostobaság! egy menekő orosz-lánra löni.»

«Hah, vigyázz! Hallom, hogy nyitják az ajtót.»

E pillanatban Dénes, kétségbeesve az egyetlen tévedés felett, melyet az egész borzasztó éjen elkövetett, meg volt győződve, hogy utolsó órája elérkezett. Kihuzta kardját; de mi ez? Vörös világosság dereng a boltozatban. Gergely az ablakhoz szaladt és kinézett. Emberek voltak fáklyákkal, s mellvertjeik vörösen tükrözödték. «Meg vagyunk mentve! Fegyveresek!» kiáltott s kardját kinyújtotta az ablakon. «Hamar, hamar! utolsó lehetünkél vagyunk!»

«Vissza! — ordított Dénes. — Jönnek. Csak őt üsd!»

Ugyanekkor az Apát és még két ember csupasz fegyverekkel törtek a szobába. Ép a mikor jöttek, döngötték a házkaput künn sulyos ütésekkkel, s pajtásai hallva ezt s látva a fáklyafényt, megfordultak és elinaltak. Nem úgy a borzasztó Apát. Dühötől és fájdalomtól fekevesetten lökte félre holt pajtását, a széket és mindent maga előtt, azután jobbra és balra megsuhogtatta félelmetes bárdját, mint a tolat, s fölemelte, hogy mindkettőt darabokra aprítsa.

Ellenfelei nem voltak oly erősek, de bátorságban és mozgékonyaságban nem álltak hátrább nála, és mindenek fölött kifőzték már, hogyan támadják meg. Abban a pillanatban, hogy fejszjét fölemelte, hozzálapultak, mint két macska. Ha fegyverével teljes erővel lecsapott volna, egyiket bizonyosan megöli, de a másik meg ép oly bizonyosan őt öli meg. Belátta ezt, s okos létére, keményen Dénes arczába sújtott fegyverével s azzal megfordulva Gergelynek szegezte az aczelt. Dénes vértől borítva tartorodott vissza. De Gergely mint a villám rohant rá s ép a mikor a szekereze megfordult, hogy őt sújtsa, oly erővel szúrta kardját az őriás derekába, hogy Dénes, mikor hátragrott, hogy segítsen barátjának, az aczel hegyét látta az Apát oldalán kijönni.

A halálra sújtott őriás ordított, mint a bika, elejtette fejszjét s torkon ragadva Gergelyt, megrázta mint a gyermeket. Ekkor Dénes szúrta kardját az őriás hátába. A hideg aczel keresztül fúrta s mellén jött ki.

Az Apát ily szörnyű módon kétszer sebezve meg, erősen megrázkódott s lábai görcsösen tántorogtak. Ajkai csaknem kékre válna szélesre tárultak s háromszor felordított: «Halál! Halál! Halál!» Első ízben kétségbeesett dühvel, másodsor és harmadszor pedig kimondhatatlan elfojtott borzadály hangján.

Ép akkor törték be az utcaajtót.

Egyszerre az Apát karjai lóbalni kezdtek, mint a szélmalom, roppant teste vadul hanykódott s magával vonszolta őket a kijárat felé, majdnem kicsavarva tagjaitak csuklókiból.

«Megszökik kiáltott Dénes. — Elő ismét a szabályával! Rajta!»

Kirántották vértől gözölgő kardjaikat, de mielőtt újra használhatták volna, az Apát őt láb magasról aláugrott s rettentő zajjal esett neki az ajtónak, melyet magával sodort mint egy darab papirost. A nyilvánl át a fáklyák fénye ijedségtől megdöbben arczokra esett.

A tolvajok az első zajra a hátsó ajtó felé vonultak, de onnan erős csapat által visszauztatva, visszafutottak a konyhába. Épen jókor, hogy a kaput kiemelve lássák sarkából, s feltűzött ijást lássanak feljök rohanni. Kétségbeesve rántottak kardot.

De mielőtt egy csapás is történt volna, a lépcsőajtó mögöttük iszonyú suly alatt beszakadt közéjük s vele az Apát hullája is földre zuhant, elől és hátul patakokban öntve a vért, de már élettelen.

A tolvajok bátorságukat veszítve estek térdre, s a katonák megkötözték, míg fönt a megmenekült földre gyökerezett lábakkal álltak, kardjaikat még mindig kinyújtva a vörös fáklyavilágnál, mintha azt várták volna, hogy rettegett ellenségük megint visszatér.

«Hol vannak az igazak?»

«Itt vagyunk. Isten áldjon mindnyájatokat. Isten áldjon!»

Nekitűdultak a lépcsőnek s egy feltűzött edzett, durva, de baráti kéz nyult ki, hogy meg-

szorítsa az övéket. «Fiuk, életünket mentettétek meg — szólt Dénes — megmentettétek ma az életünket.»

Harcias látvány tárult a megmentettek elé. A szoba fáklyák lobogásában, az ijászkatonák csillogó vértjei, barnult arczuk, a megkötözött tolvajok feldúlt vonásai s a vörös őriás, kinek hulláját ott hagyták a földön.

Gergely sorba járta a katonákat, s mindenikkel sugárzó arczal szorított kezet, azok pedig őt megcsókolták, mire ő is visszacsókolta azokat. Azután megszólított egy vele egy vonású csinos ijászt. «Kérlek, jó katona, vigyázz rám. Különös álomosság vett erőt rajtam. Az istenért, ne hagyj, hogy álomban torkomat messék.»

Az ijász nevetve ígerte ezt meg, mert azt hitte, hogy Gergely tréfál. Ez pedig szinte nyomban mély álomba merült.

Dénes meglepte ez, de nem bánta, mert épen megfelelő terveinek. Egy páran az Apát hulláját vették szemügyre, lábaikkal feloldalt fordítva s kíváncsian tudakozva: «Melyik lökhette le a kettő közül ezt a roppant tömeget a felső emeletről?»

Dénes eleinte himezett-hámozott, de nem merte a hőst játszani. Gondolta magában: «Ez a kölyök közbeszól és majd elmondja, hogy az isten úja, vagy más féle, nem pedig halandó ember karja vitte véghez ezt a csodát, s akkor le vagyok pipálva.» De most, látva, hogy Gergely alszik, megadta a kívánt felvilágosítást.

«Hát bizony pajtások, a mint látjátok, markolatig döftem bele kardomat. Még egy vagy kettő támadt rám. Így hát vagy a kardomat kellett visszahúznom, vagy pedig máskülönbén a halál fia vagyok. Gyomrának feszítettem hát a lábamat, kezemmel rántottam egyet, lábammal rúgtam egyet, s így röpittem a másvilágra. De ezer mordály! mit beszéljünk már arról, a mi elmúlt. Ígyunk, pajtásim, ígyunk.»

A katonák megjegyezték, hogy könnyű azt mondani, hogy «ígyunk», a hol nincs semmi folyadék, de nehéz megtenni.

«Megálljatok, mindjárt találok számotokra folyadékot. Az orrom megérzi a bort. Kövessetek engem és orromat, hozzatok egy fáklyát!» Kimentek a szobából s néhány kölépesőn lehaladva, alacsony, széles pinczébe jutottak.

Penészes, fojtó bűz terjedt el; a falak itt-ott mintha pókhálással lettek volna beszöve, de ezek salétrom-rétegeknek bizonyultak, melyek a nedves falakból kiszivárogyva, megjegezedtek.

«Oh, milyen jó penész-illat!» jegyezte meg Dénes. «Ilyen helyeken lappang a jó bor. Elő a fáklyákkal! Az ördögbe is! Mi van ott a szögletben? Rongy-e vagy ember?»

Körülesportosultak a fáklyával, s ime! egy emberi lényt láttak guggolni a szögletben, szürkén mint a hamu és reszkette.

«Nini! ez a fogadós!» kiáltott Dénes.

«Kelj fel, nyomorult!» kiáltott a katonák egyike.

«Mi dolog ez? A tolvajok meg vannak kötözve, s mi, a kik megkötöztük őket, száraz torokkal legyünk? Talpra! Mutasd elő boraidat, mert itt nem látok palaczkokat.»

«Mit? A gazemberek megkötözve?» dagdoga a halotthalvány fogadós, «ez jó ujság! Bo-bo-bort? Azonnal szolgálok, tisztelt urak!»

Feltápaszkodott s mutatni ajánlkozott az utat a bors pinczébe. De Dénes közbeavágot: «Ügyeljetek, pajtások. Ő a tolvajokkal áll szövetségben.»

«Hogyan, derék katona? Én? Szövetségben ezekkel az átkozott rablókkal? Hogy mondhatod ezt?»

«Legalább a lány úgy mondta.»

«A lány? Miféle lány? Átkozott áruló!»

«Ej, — szólt közbe egy másik katona, — a lány nincs itt, a bíróság ment. Döntsek el a polgárok, hogy ez a fickó itt bűnös-e vagy nem? Mi nem értük tetten. Hadd hozzon hát bort!»

«Várjatok egy pillanatig!» — szólt Dénes. — «Mért átkozta hát a lányt? Ha becsületes ember, inkább áldania kell, mint nekünk.»

«Jaj uralm!» — felelt a fogadós — «nekem nincs egyebem, mint a jó hirmevem, s azért átkoztam, mert rágalmozott.»

«Hm! No én fogadni merek, hogy tolvaj vagy és melyik tolvaj nem képes hazudni a legártatlanabb arczal? Azért hát csak csipjétek nyakon, pajtások; mint fogoly is hozhat bort, ha kezei nincsenek megkötözve.»

Gergely, mikor a szekereze megfordult, hogy őt sújtsa, oly erővel döfte kardját az őriás derekába, hogy annak hegye az Apát oldalán jött ki.

A fogadós nem tett ellenvetést; ellenkezőleg azt mondta, hogy örömet megmutatja, hol áll csekély borkészlete, de reméli, megfizetik, a mit megisznak.

A katonák titokban mosolyogtak együgyűségén, mert annak hitték. Egyikük erős kézzel ragadta vállon, a másik előment a fáklyával.

Már a szögletre értek, mikor Dénes utának kiáltott: «Megálljatok!»

«Mi az?»

«Itt boros üvegek vannak ebben a szögletben, hozzátok ide a fáklyát!»

A fáklyahordozó előlépett, s egy halom szemétre világított.

«Ne, ne! — kiáltott közbe zavartan a fogadós, — a bor a másik pinczében van. Ott semmi sincs.»

«Ez a semmi egy kicsit nehéz», — mondá Dénes, s valamit előhúzott kezével a hulladék közül.

Csak egy darab csont volt. Dénes a földre dobta, hol zörögve gurult el.

«Semmi, csak a ház körüli csontok», — szólt a fogadós.

«Hisz az előbb még semmi sem volt. Most, hogy találtunk valamit, már csak csontok. Ime, itt is egy! Hm! Nézzetek csak ide fiúk! És te is, jer csak közelebb!»

A fáklyát tartó katona a világosságához tartotta a csontot s köröskörül megforgatta kezében.

«Nos?» kérdezte Dénes.

«Nos hát, ha itt valami csatater volt, az mondanám, hogy embersont, se több, se kevesebb. De ez nem csatater, sem nem temető, hanem vendégfogadó.»

«Abban igazad van; hanem ennek a gazembernek az arca egyebet mond. Meglehet, hogy ha ezek a csontok beszélni tudnának, olya-

nokból tudnának beszélni, a miktől a becsületes emberek haja égne meredne.»

«Ej, ej, fiatal ember, miféle csúnya képzelgések ezek! Ezek a csontok marhák, juhok, kecskék esontjai, nem pedig, mint te gondold, emberekéi. Isten őrizzen!»

«Hallgass! minden szavad hazugság. Igazad volt, pajtás, hogy csataterrel szóltál. Hát nem csatater volt ez a ház félórával előbb is? Hozzátok elem azt a fickót, hadd olvassak arczából! Hát ez itt mi, nyomorult gaz?» — szólt, s valami apró tárgyat tartott szeméi elé.

«Istenem, hát honnan tudjam én?»

«No hát én sem esküszöm meg rá, de olyanformának látszik, mint egy emberi hüvelyk esontja. Becsületesre! Temető... ki mondja, hogy ez nem az?»

Azzal kardjával újra piszkálni kezdte a szeméthalmazt s egyremásra hánnya szét a törött csontdarabokat.

A fogadós váltig erősítette, hogy hiábavalósággal tölti az időt. — «Mi, szegény keresztes bűnös teremtesek vagyunk az igaz. Hamis mértékkel mérünk és vízzel kereszteljük a bort. Kénytelenek vagyunk azzal; a törvény nagyon szigorú hozzánk. De gyilkosok nem vagyunk. Hogy merészelnék megölni vendégeinket? Csapjon belém a tüzes istennyila, ha egyéb csontot találisz itt, mint a mi a konyhából került. Esküszöm Isten szent anyjára, szent Pálra, szent Domokosra és Dénesre, kegyes védszentemre — hah!»

Dénes e pillanatban némán tartott valamit a személele. Egy darab csont volt, a melyet a gyermek sem téveszthetett volna többé össze marhával vagy juhával. E látvány lezárta ajkait s fennakasztotta szíve dobogását.

Haja égnek állt s térdei remegtek, hogy kevés hja, hogy össze nem rogyott. De a katonák

álva tartották, szemben a vigyorgó koponyával, mely fehéren meredt rá, de nem fehérebben, mint a gyilkos arca, kinek ajkai megnyitáltak, de hangot adni képtelenek voltak.

— «Ah! — kiáltott most fel Dénes ünnepélyesen és dühötlőleg, — nézz ezekre az üregekre, melyekből te apasztottad ki a szemeteket. Fogd és tartd most, a mig tovább keresek. Fogd, ha tordsd, vagy mindjárt ketté hasítlak.»

Megfenyegette meztelen kardjával, s a nyomorult bűnös reszkette vette kezébe a koponyát. Nem sokára nem egy-kettő, de tíz-husz koponya és lábszársont került napvilágra, míg a tettes inogva állt lábain s minden újabb leletnél verejték tört ki homlokán.

— «Adjatok egy zsinort!» szólalt meg most Dénes.

Átfűzte rajta sorban a koponyákat s aztán a sötét bűn e rémes jelvényeit a fogadós nyakába akasztották. Azzal megragadták s a konyhába taszigálták, hol már megjelent volt a hatóság küldött-sege s ép az egyik katona tanuallomását vette be.

A komoly polgárok meglepetve látták a borzasztó nyaklánczával feljök közeledő elvetemült bűnöst, de Dénes nyomban ott termett s pár szóval megmagyarázta a történeteket.

— «Kössétek meg, mint a többi!» — parancsolta a bíró, s míg kezeit kötözték, a nyomorult csak azon esengett, hogy áldozatainak nyakán lógó csontjaitól szabadítsák meg.

A mi a foglyokat illeti, kihallgatásukat elhalasztották addig, míg a szolgáló leányval szembesíthették őket.

Még le sem szállt az est, s a rablóbanda úgy az élők, mint a halottak, a bűnjelek és bizonyosságok a törvény kezei közt voltak. A fogadó kiürült s magára maradt elhagyatva egy rettenetes emlék némaságával falai közt.

PÁRBajok STATISZTIKÁJA.

Eddigél senkinek sem jutott eszébe a párbajok statisztikáját összeállítani, habár ez lélektani, etnografikus és társadalmi szempontból nagyon érdekes dolog lenne. Legújabbban egy olasz statisztikus, Gelli M., saját hazájára nézve e tárgyban a következő adatokat gyűjtötte össze.

Mindenek előtt azt konstata, hogy tíz év leforgása alatt (1879—1889) Olaszországban 2759 párbaj vivatott. A legesekeylebb szám: 249, az 1886-ik évre esik, míg 1884-ben 287 párbaj fordult elő.

A párbaj okaira nézve kitűnt, hogy száz esetben harminczhat hirlapi polemikából eredt, Magán érdekű párbaj százból harminczegy, politikai nézeteltérések miatt százból 13 keletkezett. Játék körben 19-en, vallási kérdéseken 29-en kaptak össze.

A vallás nem igen nagy befolyást gyakorol a párbajok keletkezésére, hanem sokkal nagyobb az évad. Ugyanis a fennemlített 2759 párbaj a következő hónapokban vivatott:

December, január, február hónap	550
Márczius, ápril, május hónap	751
Junius, július, augusztus hónap	975
Szeptember, október, november hónap	483

Igy tehát a hőség a szenvedélyekre erősebben hat, mivel júniusban és júliusban sokkal több ember párbajozott, mint decemberben. A mi a párbajozók társadalmi állását illeti, Olaszországban 100 párbajozóra átlag 30 katona, 29 hirlapíró, 12 ügyvéd, 4 tanuló, 3 tanár, ugyanannyi képviselő és mérnök, 2 vívó mester, egy bíró, egy bankár, stb. esik.

A párbajok kimenetelére nézve Olaszországban, hol 100 esetből 90 esetben karddal szoktak verekedni, 3061 sebesülés fordult elő — vagyis minden párbajra egy-egy seb — míg másutt, hol pisztolyt használnak, sebesülések sokkal ritkábban történnek. A fennemlített 2759 párbaj közül csak 50 végződött az egyik vagy másik fél halálával, mi elég kedvező körülménynek mondható.

A BRASSÓI ÚJ REFORMÁTUS TEMPLOM.

A ki négy-öt év óta nem látta Brassó városát, a bámulat és meglepetés örömezzetével fogja látni, ha most ide jő, hogy milyen rendkívüli nagy változáson ment át e néhány év alatt főleg

A BRASSÓI ÚJ REFORMÁTUS TEMPLOM.

a város éjszakkéleti része, a ma úgynevezett *Rezső-körut* és az alsó sétátér.

Brassó város a 15-ik század elején még a kies Barcaszikon terült el, és központja a mai Szent-Bertalan-, vagy — a mint mi magyarok nevezük — «Arvალაყ-templom» volt. E mellett emelkedik a kenyerálatu *Gespreg* hegy régi váromjával. Ezt vették volt be a törökök a 15-ik század elején s innen hurcolták az összes városi tanácsosokat Konstantinápolyba a Jedikulába. A várost tetőtől talpig feldúlták, s annak a városnak nevént ma csakis a hosszú utca, — Ó-Brassó — és ennek remek góth temploma őzi az utódok számára.

A lakosok új várost alapítottak a *Fellegvár*, *Czenk* és a *Raupenberg* nevű hegyek között elterülő síkságon. Ez az úgynevezett belváros, a melyet a lakosok kőfalakkal, kemény bástyákkal várókkal vettek körül a 15-ik és 16-ik században. Ezen falak, bástyák és sáncok közül, melyek a várost az ellenség megrohanása ellen védelmezték, legnevezetesebbek voltak az

éjszakkéletiek, minthogy itt szélesedik ki az a síkság, a melyre a belváros helyezkedett, és a mely előtt hajdan hatalmas tó terült el. Történelmileg reánk nézve azért is nevezetes a város ez a része, mert, a mint Molnár János brassói ref. agg lelkész kimutatta, épen ez a része volt az a városnak, a melyet végsz idejében a hétfalusi csángó magyarok hősieg védelmezték, mint a törösvári uradalom várkatonái.

Ma már hiában keressük itt a büszke bástyákat, hatalmas kapukat, hármás falakat és sánczokat, melyeknek védelme alatt *Cserai* kitűnő történelmünk az ő jeles krónikájai a 18-ik század elején írta volt. Eltűntek a kapuk, bástyák, sánczok, a falakból is alig van már meg valamicske. A sánczokból alakították a gyönyörű *Rezső-körutal*, ezek helyére építették a nyugdíjintézet hatalmas palotáját, melyben a m. kir. posta-távirda-hivatal és a megyei hivatalok székelnek. Erre építették a német styben a pompás állami főreáliskolát, ennek szomszédságában, csak egy kised utca által elválasztva, emelkedik a gyönyörű református templom, melynek rajzát olvasóinknak itt bemutatjuk. A reáliskolától délkeletre emelkedik Maurer Viktor hazánkfiának, az erdélyi bank igazgatójának díszes lakháza, meglepő izséssel berendezett diszkertjével, e mellett Kercs városi építész bizarr alakú villája, kedvelt vendéglővel, melynek kertjében a Kolozsvárról és más városokból ide jövő cigányzenekarok szokták mulattatni magyar darabjaikkal a közönséget. E villától délkeletre emelkedik a *Kapucutca* sarkán az állami magyar középkereskedelmi akadémia kétemeletes, díszes épülete, a melyet ez év szeptember havában fognak rendezetése céljána átadni. Ide építik még az állami elemi fiú-, leány- és az állami polgári leányiskola épületeit.

Hazafias öröm dobogtatja szívünket, ha rá gondolunk, hogy a *Rezső-köruton* a legdíszesebb épületek az állami iskolák és az új református templom, melyet Szász Domokos ref. püspök e hó 14-én fog felszentelni, a melynek építése által nagy érdemeket szerzett magának. A templom tervét Alpar Ignác budapesti építész készítette, a kivitel érdeme Szalay Ferencz szebeni vállalkozó, a kinek a tervekészítő szabadkezet engedvén a kivitelnél, ő ezt az épület kiváló előnyére használta fel. A büszkén emelkedő karesu toronyban az egyház azon három harangja fog e hó 14-én legelőbb megszólalni, melyeket 1857-ben Szász Károly kézdí-

vásárhelyi református lelkész, ma dunamelléki református püspök szentelt volt föl, a kit az egyház presbiteriuma a templomszentelésre hálája és tisztelének kifejezést adandó, szintén meghívott. A pártalan izséssel készített urasztalát Kupcsay János, a hozzáfalusi állami faragó iskola tanítója készítette a brassói protestáns nőegylet megrendeléséből. A díszes szőszéket Gyertyánffy Emil kereskedő saját költségén készítette, Kónya György brassói magyar asztalossal. A keresztelő-asztalt Sassy honvéd alvezredes lelkes neje, az itteni protestáns nőegylet ügybuzgó elnöke készítette, ugyan ő szerzett az Ur asztalához két pompás ezüst kannát. Így jött létre, buzgó hívek közrejárulással, a külsőleg is oly díszes templom, mely kiváló helyet foglal el hazánk újabb egyházi építményei között. Brassóban ma a legdíszesebb templom az új református templom. Ebben fogják a magyar orvosok és természetvizsgálók is tartani közgyűlésüket augusztus 22-én.

Koós FERENCZ.

Családi Ünnepek JÓZSEF FŐHERCEGNÉL.

Augusztus 9-én családi ünnep színhelye volt az alsóúti főhercegi kastély. *József Ágost* főherceg töltötte be huszadik évét, és ugyanakkor nagykorúnak jelentetett ki, egyszersmind elbucszott tőle nevelője, *Holdházy* apátkanonok, valamint a tanárok, kik részt vettek nevelésében, tanulmányai vezetésében. Az ünnepély családi szük körben, de meghatón folyt le. Az ország minden részéből érkeztek üdvözetek, s bizonyára minden magyar szíve mélyből hozzá csatlakozik az üdvözetekhez, kívánva, hogy *József* főherceg családjában úgy, mint eddig, mindig uralkodjék a zavartalan boldogság, és a fejedelmi család sarja, *József Ágost* főherceg, ki most az életbe lép, megtalálja azt a fényes pályát, melyre neveltetése és képességei oly kiválóan teszik, s melyhez fenséges atyjának egész élete, mint családi hagyomány száll rá.

Az uralkodó család sarjadékai már huszadik évökben rendszeren nagykorúnak nyilvánítottak, a király engedélyével. A főhercegek nagykorúsításhoz, a családi törvények értelmében, a király személyes jelenléte is szükséges. Ő felsége azonban, ki most Ischben pihen, nem jelenhetett meg, s az ünnepélyes nagykorúsítást a jövő hónapban a pécsi hadgyakorlatok alkalmával fog megtörténni, mikor a főhercegi család tagjai is újra együtt lesznek.

Alesuth külsején is meglátszott e hó 9-én, hogy a főhercegi kastélynak ünnepnapja van. A községből a kastélyhoz vivő országutat zászlókkal díszítették, s a nép, a szorgos mezei munka dacára is nagy csoportokban gyülekezett. Összegyűltek a főhercegi uradalom tisztviselői, s Székeshérvárról megérkezett *Steiner* püspök.

A kastélybeli szép kápolnában reggel 9 órakor *Steiner* püspök misét mondott. *József* főherceg tábornoki ruhában jelent meg. Ott volt a főhercegi család: *Klotild* főhercegnő, *Mária Dorottya*, *Klotild Mária* és *Erzsébet* főhercegnők, *László* főherceg. Az ünnepelt fiatal főherceg, *József Ágost*, főhadnagy teljes díszben foglalt helyet a családban. Kivonultak az alsóúti tüzoltók is. A misét mondó püspöknek *Holdházy* apát segédkezett.

Az isteni tisztelet után a család tagjai és a vendégek a kastély földszintes termében gyűltek össze. Itt búcsúzott el *Holdházy* nevelő szerett tanítványától, kinek tizenöt évig állt oldala mellett.

Holdházy mély megindultsággal intézte szavait volt tanítványához, és sokszor megreszkett hangja. Üdvözölte a fiatal főherceget, a biztosított a forró szeretetről, a hódoló tiszteltről. Emlékeztette, hogy a mai nappal bezáródik a rózsás gyermek-ifjúság, s megnyílik a komoly tettek, férfias küzdelmek, magasztos törekvések új korszaka, talán — isten ne adja — a fájdalom, szenvedések és keserű csalódások kora, mert hisz nincs oly fényes rang, nincsenek oly társadalmi kiváltságok, melyek emberi handótt a földi lét kiszámíthatatlan esélyei között megvédenének. A többi tanárok nevében is kifejezte *Holdházy*, hogy mindig töretlenül hűséggel fognak hozzá ragaszkodni. Tizenöt év előtt a fenséges atya az ő nevelői feladatát és szavakkal tüzte ki: «Akarom, hogy fiaim vallá-

sos emberekké és jó magyarokká neveltessek.» A fiatal főherceg szeretetreméltó lelki tulajdonságai, érettsége, jelleme megvalósították e nevelési programot. Intette, hogy legyen ezentúl is hű fia a vallásnak és valósítsa meg a jó magyar hazafi eszményképét. Lelkes szavakkal emlékeztette a főherceget nagyatyjára, *József* nádorra, kinek emléktét a magyar nemzet szívéből semmi viszontagság nem lesz képes kiirtani. Említette aztán Magyarország utolsó nádorát, «ki — ugymond — midőn a gonosz tanácsadók által megtevesztett trón és a tulmerész ábrándok után rohanó elkábított nemzet közt támadt végzetes meghasonlást kiegyenlítően képes nem volt, inkább kései vála a küzdő hatalmak tusáiban, mint valamely óriás malomkő kereké között magát szétmorzsolgatni, mintsem akár a trón,

mint szerető testvér is meg fogja állni helyét mindenkor! Messze földet, hetedhét országot bejárhatunk, míg oly példás, oly gyengéd, oly szerető családi kört találhatunk, mint az, melynek boldogító ölen fenségéde felnevelkedett. Közmondássá vált országzszerde, hogy fenségéde szülőhelye, e gyönyörű Alesuth — valóságos földi paradicsom. Oh, jól tudom én azt, hogy fenségéde Alesuthot mindenkor szeretni fogja. Ide fog visszatérni, itt fog nyihulást, nyugalmat, új erőt meríteni, ha az élet küzdelmeiben elfáradt. Szeresse is e szent földet, apái földét! Szeresse annak minden rögét, mert e földből szívja fenségéde életerejét, ez adja, ez nyújtja fenségédekedet amaz anyagi eszközöket, melyek a trón, haza és emberiség szolgálataiban kitűzött szellemi szüljainak megvalósítására képesítik.

«Szeresse fenségéde a legjobb szüljőket, a kedves testvéreket, mert azok számára, kik szülőiket szeretik, el vannak téve az isten ígérétei, melyek, hogy fenségéden legteljesebb mérvben megvalósuljanak, mi mindnyáján s velünk együtt egy egész ország közérzete kívánja szíve mélyéből. Isten tartsa, isten óvja, isten éltesse fenségédeket!»

A szép beszéd meghatott mindenkit. Nagyon meghatott volt maga a jeles nevelő is, ki megvált tanítványától. Néhány pillanattal mély csend következett. Ezután *József Ágost* főherceg lépett elő. Ő is meg volt hatva, s ezt észre lehetett venni szavain is, a mint így szólt:

«Nevelőm szavai mély visszhangra találtak szívemben! Fogdom, hogy jó tanácsait követni fogom és isten segítségéből várakozásainak mindenkormeg fogok felelni. Felejtetlen marad reám nézve azon idő, melyet nevelőm és tanárain körében töltöttem. Nem fogom ezt soha felejtani. Mint a márványba vésett betűket sem szép idő, sem eső, sem vihar nem mossa le: ugy szívemből ezen emléket, sem öröm, sem bánat, sem fájdalom nem fogja kitörölni! Fogadják tehát úgy nevelőm, mint tanárain körülöttem való működésükért és fáradozásukért legbensőbb, szívből fakadó köszönetem. Színtugy köszönöm a szíves üdvözlőket.»

A ifju főhercegnék e szíve mélyéből jövő beszéde után — az udvari szokástól eltérőleg — lelkes éljenzésben törtek ki a jelenlevők.

Ezt a bucsú-ünnepélyt udvari ebéd követte, melyen *Steiner* püspök emelkedett hangu felköszöntőt mondott az ifju főhercegre.

Az udvari ebéd után a vendégek szétoszlottak, hogy este újra találkozzanak a parkban, hol a tüzoltók féklámpákkal és tüzijátékkal tisztelték meg a főhercegi családot.

Ezzel az ünnepélyek véget értek.

A főhercegi család számos üdvözlő táviratot kapott. Gróf Szapáry Gyula miniszterelnök, Vaszary Kolos hercegprímás, Fehér Ipoly pannonhalmi főpátri, Jókai Mór, gr. Cziráky Béla külügyi osztályfőnök, Fejérmegye közigazgatási bizottságának ülésebből b. Fiáth Miklós főispán, stb. küldték az első üdvözlőket. Jókai levelére *Klotild* főhercegnő megjegyezte, hogy: «Még mindig olyan szépen ír; nem a tartalmát értem, mert ahhoz szó sem fér, hogy szép, hanem az írása is.»

Jókai az alsóúti ünnepélyek alkalmából következőket írta a «Nemzet»-ben:

Az alsóúti kastély minden örömehez a magyar nemzet üdvözlője is hozzájárult. Öszinte szívből jövő ohajtásunk, hogy az ifju főherceg előtt e mai nappal a dicsőség és boldogság élet-pályája nyíljon meg. Atyja és nagyatyja megta-

Koller utódi fényképe után.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCEG.

akár a nemzet iránt tartozó hűségét megszegni. Végül a legragyogóbb példát látja fenségéde maga előtt fenséges édesatyja szemében, ki a nemzeti önállóság egyik főbiztosítékának, a nemzet szemefénye, a magyar királyi honvéd-negyek élén állva, a monarchia védejeének e lényeges kiegészítő részét a harcoképesség oly magas fokára emelte, hogy ez intézmény nemcsak a világ bámulatát, hanem, a mi ennél fontosabb: a trón és a nemzet bizalmát, szeretét egyaránt kiérdemelte!

«Ennyi fényes példák után indulva, iv dicső családi hagyományok légkörében nekedve fenségéde, — mondá tovább *Holdházy* apát — biztosak lehetünk, hogy a dicső elődök méltó utódja lesz mindenkor, s az első között fogjuk találni a trón és haza szolgálataiban a béke ölen csak úgy, mint a csaták vezírvatárai között.»

«De fenségéde nemcsak mint jó keresztény és hű hazafi, hanem mint családtag, mint jó fiú,

rint a bevétel 4966 frt, a kiadás 4310 frt volt; az előirányzat a bevételi rovathoz 6964 frt, a kiadásban 6847 frt. Az évkönyv szerkesztőjévé Kövy Imrét választották meg. Majd Csáky Gyula gróf főispán adott szót a munkálatairól, melyeket a Magas-Tátrában építendő nyaralótelep dolgában a kiküldött bizottság eddig végzett. A grófnak fáradozásaiért köszönetet szavazott a közgyűlés. Roth Márton ismertette aztán a Magas-Tátra teljes feltárására vonatkozó tíz évre terjedő munkaprogramot, melynek keresztülvételét az egyes fürdőtelepek, községek és birtokosok hozzájárulásától tette függővé. A megválasztott elnöki tisztségre Migazzy Vilmos gróft választották meg, ki ígéretet tett, hogy erejét teljességgel fogja mindenkor előremozdítani az egyesület ügyeit. Gr. Bethlen András minisztert tiszteletbeli tagnak választották, Baross Gábor emléket a jegyzőkönyvben megörökítették és Károly Lajos főhercegnek, az egyesület védnökének távirati üdvözlőt küldtek. A gyűlés után lakoma volt, melyen a felvidéki magyar közművelődési egyesület számos tagja is részt vett.

Az Emke budapesti közgyűlésének egybefoglalt jelentései most nyomtatásban is megjelentek Kolozs-

vizsgálatot Francis Norbert győri gimnáziumi igazgató és tanárai előtt. A vizsgálaton a főhercegi szülőkön kívül ott voltak: dr. Steiner Fülöp székesfehérvári püspök, Holdházy apát, a főherceg nevelője, továbbá Malatin és Köppl tanárok. A vizsgálatnak kitűnő eredménye volt; a fiatal főherceg értelmes és biztos feleleteket adott. A főherceg most a katonai pályára lép.

A pécsi hadgyakorlatokra a király szeptember 15-ikén érkezik és 18-ikán fogadja a küldöttségek tiszteletét. A királyi kíséret, a tisztek, tábornokok és katonaság elszállásolására igénybe veszik a községi iskolákat is, a belvárosi leányiskolák kivételével, s ekkép az iskolai beiratások csak szeptember 25-ikén kezdődnek.

Esdő felhívást intéz Becze Antal, Csikmegye alispánja a jószívű emberbarátokhoz, a tűzártalmatlanorba jutott Gyergyó-Remete lakossága segélyezésére. A felhívás így szól:

A 4272 lélekszámmal bíró Gyergyó-Remete tiszta székely község legvagyonosabb részét folyó évi május

Egyetem Debreczenben. A debreczeni főiskola tanári kara a tiszántúli egyházkerülethez memorandumot intézett, a melyben a főiskolának egyetemmel való fejlesztését ajánlja, a mi előbb-utóbb úgy is mellőzhető.

Kolumbus emléke. E hó 3-ikán volt négyszáz éve, hogy Kolumbus három kis vitorlás hajóval neki indult a nagy oceánra, keresve rövidebb utat Indiába és rátalálva Amerikára. Kolumbus a «Santa Maria» hajón utazott. Ez a vitorlás hajó e napon, aug. 3-ikán ismét ott volt a palosi kikötőben, és ismét útra kelt Amerikába. A történelmi emlékü hajónak hű mását készítették s egy spanyol hadihajó szállította el a kikötő összes ágyúinak dörgése közt. A hajó a chicagói kiállítás egyik érdekese látni valója lesz. Osszegyűjtötték azokat az ereklyéket is, melyek Kolumbusra és utjára vonatkoznak. Az e czélből alakult bizottság az olasz, francia, német, spanyol kormányoktól, Genua városától, a pápától s Voraqua hercegtől, Kolumbus ivadékától megszerzett minden megszerzhető. A gyűjtemény nagyon érdekes. Látható lesz ott az a szerződés is, melyben Spanyolország a fölfedező területeknek nyol-

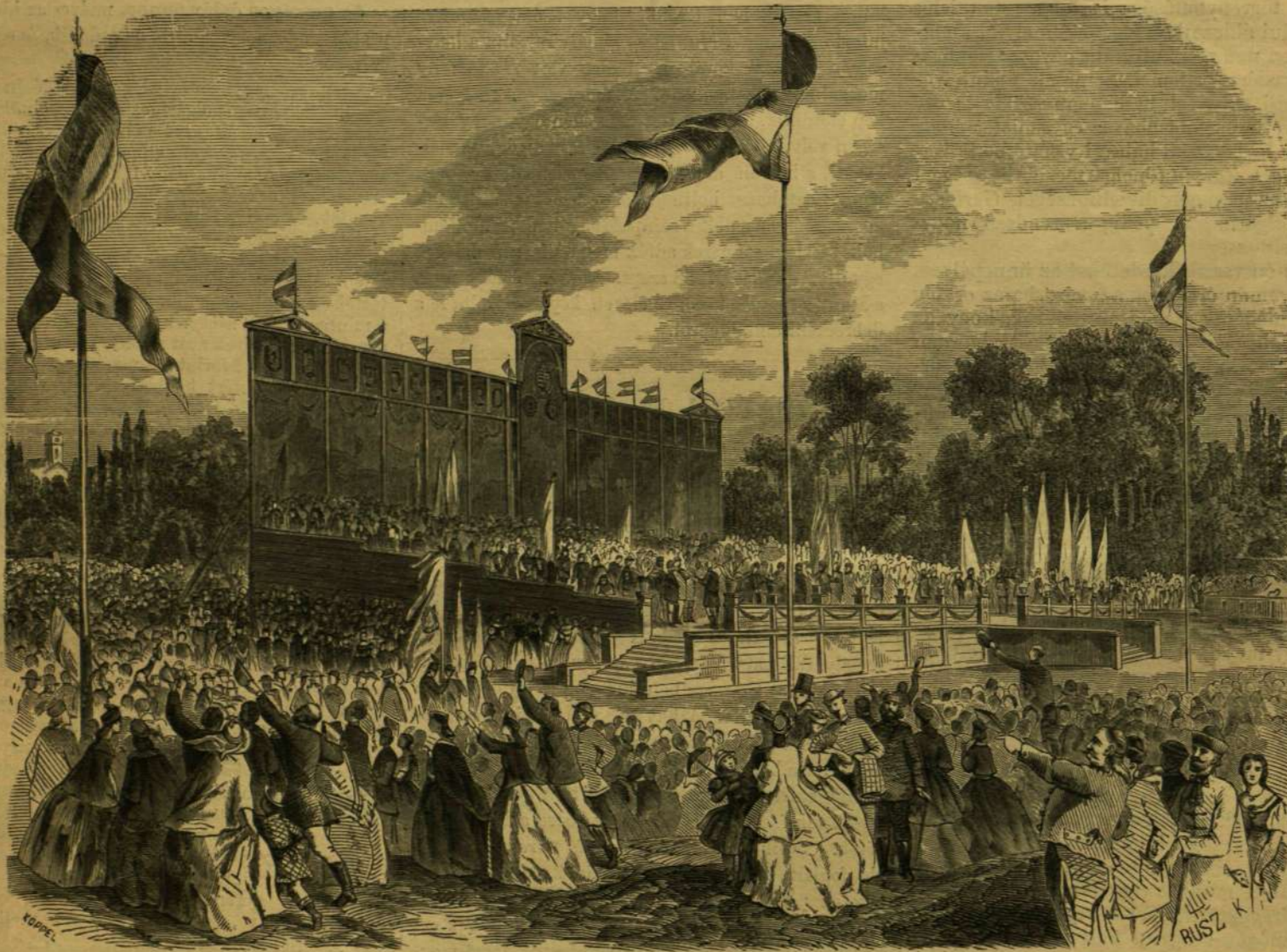
szaporodtak a fővárosban, s a megnyitón napon a szószoros értelmében özönlött a közönség a városligeti versenytér felé, s ha a nagy tribünön az előkelő világ inkább csak férfiak által volt is képviselve, s megszokott telt képén némi hézag látszott, annál jobban el voltak lepve az olcsó helyek, melyeken valóban ember hátán állott. Az első nap futamai különben nagyrészt meglepetéssel végződtek. Gróf Zichy Béla «Kinkorá»-ja Springer báró «Kivala»-ja, D. W. F. szövetség «Szélvész»-e, gr. Eszterházy Mór «Pogányló»-ja, Springer báró «Or-clean»-ja, gr. Eszterházy Mór «Somló»-ja, gr. Károlyi István «László»-ja vitték el a díjakat. — Az aug. 9-iki második versenynapon hétköznap lévén, jóval kisebb közönség előtt folytak le a versenyek, de annál töb-

A kholera. Oroszország déli részében — ha hinni lehet a hivatalos jelentéseknek — csökken a járvány. Asztrakában, a Volga alsó részén kidühöngte magát. Új fészke azonban elég van, így Moszkvában is, és Nisni-Novgorodban egyre nagy számmal szedi áldozatait. Szóval éjszak felé mind jobban felnyomul a járvány. Egy orosz orvos, Zachanin, kit tekintélyes szakembernek mondanak, mert 1843 óta az oroszországi kholerát mindig tanulmányozta, azt állítja, hogy a mostani epidémia nemcsak hogy hevesnek, de még csak erősebbnek sem mondható. Minél nagyobb területre terjed a kholera, annál kevésbé veszedelmes jellegű. Ennek a járványnak nem lesz rá ideje, hogy teljes erejében kifejlődjék és dühöngjön, mert arra legalább is még öt hét volna szükséges; öt hét múlva

sürgősen kért orvosi segítyt és dezinficiáló szereket. A kivi metropolita késznek nyilatkozott arra, hogy egyházkerületének néhány egyetemét kórházzá alakíttatja.

HALÁLOZÁSOK.

SZILASSY ISTVÁN, Pestmegye volt alispánja e hó 5-ikén meghalt Budapesten, 75 éves korában. Abból a megyei generációból való volt, mely Pestmegyében Nyáry Pált vette körül. Már fiatal korában működött a megyei pályán, a szabadságharc idejében mint főszolgabíró tett nehéz és veszélyes körülmények között jelentékeny szolgálatait a hazának, a melyekért az ellenséges csapatok golyó alá is állították s csak az utolsó pillanatban sikerült életét meg-

A MAGYAR DALÁREGYESÜLET JUBILEUMA. — AZ 1865-IKI DALÁRÜNNEPÉLY A PESTI VÁROSLIGETBEN.

várott. Sándor József t. alelnök és főtítkári állította össze.

MI UJSÁG?

A Margit-sziget ünnepe. Augusztus 9-ikén, mint József Agost főherceg születésének évfordulóján és nagykorúsítása napján, a Margit-sziget is ünnepe. Az alsó vendéglőt földszinttették; mire pedig bealkonyodott, színes lámpák gyultak ki a fákon, a mi számos látványt nyújtott. A szép idő is kedvezvén, közönség nagy számmal ment ki József főherceg gyönyörű szigetére és úri tömegekben ételt az alsó vendéglő körül, a hol egészen este fél 11 óráig két katonazenekar brngversenyzett. Este 8 és 9 óra között előadták a katonazenekar Reinprecht Alajos zeneszerző-vendéglőnek erre az alkalomra irt indulóját és keringőjét. Mindkét zenedarabot a közönség jól megérdemelt tetszéssel fogadta és megismételtette. Másnap délután a felső vendéglőben volt ünnepi verseny.

László főherceg vizsgálja. László főherceg, József főherceg kisebbik fia, Alcsuthon szerdán, e hó 10-ikén tette a gimnázium hetedik osztályából a

hó 28 és 29-én dühöngött tűzvész elpusztította. Az elem megsemmisítő erejének martaléka lett 294 lakóház, 305 istálló, 208 csűr, 362 pajta és szin, 592 gazdasági szekér, 669 szén, 308 ekeszer, 3 kocsi, 16 drb. szarvasmarha, 79 sertés, 3142 házi szárnyas, 5538 hektl. gabanamű, 661 szekér takarmány, 110354 frt. értékű butor, ruhanemű és más ingóság. — A lak és fedél nélkül maradt 1363 egyén összes kára 452,036 frt s ezek között van ember, ki 50-ezer frton felül szenvedett kárt. Vármegyénk mindent elkövetett, hogy a szerencsétlenek e roppant kárt kebelében gyűjtött adományokkal némileg enyhíthesse, de midőn látja hogy legnagyobbberőfesszítéssel sem képes a mindennapi nyomoron segíteni: kényszerülve van az ország törvényhatóságaihoz, városaihoz és nagylelkű egyesíthez fordulni, hogy azok, kik Eperjes, Nagy-Károly és Toroczko népeinek enyhítést tudtak nyújtani, ne vonják meg testvéries adományait a hazát fenntartó elem számot tevő 1363 szerencsétlen emberétől sem. — Nem hivatkozom arra, hogy Csikvármegye és lakossága hasonló sorcsapások alkalmával mindig könyörölő volt, csak kérem a jó szíveket, segítsenek adományaikkal a szerencsétlen gyergyó-remeteli székelység hulló könnyeit felszáritani. A nyújtandó segélyeket hálás köszönettel fogadom, nyugtázom, és esetről esetre oda fordítom, a hol arra a legnagyobb szükség van. Csik-Szereda, 1892. július 26. Becze Antal alispán.

ezadrészt köti le Kolumbus és utódai részére, az alkirályi czímmel egyetemben; ott lesznek Kolumbus imakönyve, kézi rajzai, melyeket öreg korában készített a számos egykorú földgömb, többek közt Martin Behaim földgömbje, melyet a nürnbergi múzeum kölcsönöz oda.

Török vendégek Budapesten. Konstantinápolyból és Szalonikiből nagyobb társaság, mintegy száz főnyi, készült Budapestre. A gróf Széchenyi Odón pasa tüzoltói jubileumán lenjárt tüzoltó küldöttséggel kötött ismerettség adott kedvet e látogatáshoz. Az utasok külön vonaton szeptember 5-ikén érkeznek. Fogadásukra külön bizottság alakult. A főváros hatósága is hozzájárul, hogy a fogadtatás szíves legyen.

Petőfi-ereklyék a szabadságharczi emlékek kiállításán. A redoubtel 1848-49-iki emlékek közt kiállítják egy csoportban külön helyiségben a Petőfi-re vonatkozó összes képekből és ereklyékből mindazt, a mi a 48-as gyűjtemény tulajdonát képezi.

A nyári lóversenyek. Verőfényes nyári időben, melynél szebbet kívánni sem lehetett volna, kezdődtek mege hó 7-ikén az ez alkalommal már nyolce napra terjedő nyári lóversenyek. A lóverseny-sportnak kedvelői az utóbbi időkben hihetetlenül meg-

A MAGYAR DALÁREGYESÜLET JUBILEUMA. — DALVERSENY AZ 1868-IKI DEBRECZENI DALÁRÜNNEPÉLYÉN.

ben jöttek el aztán a 11-iki versenyre, mikor a Szent-István-díjért futottak. A két első versenyt nem nagy érdeklődés kísérte, mindenki a Szent-István-díjra várt, mely csakugyan megérdemelte ezt az érdeklődést, már csak azért is, mert szokatlanul nagy és előkelő lóársaság állott ki versenyre. 13 nemes állat indult s közülök a figyelmen kívül hagyott «Espoir», Kodolits tábornok pejménje vitte el a 30,000 frtos első díjat, nem kis meglepetést kelte azoknak, kik Festetich Tasziló «Coureur»-jébe, vagy az Apponyi, Péchy és Blaskovich-féle lovakba bízta, s erősen csalatkoztak. E versenynap többi futamaiban gróf Apponyi Antal «Judica»-ja, gróf Festetich Tasziló «Vara»-ja, gr. Hadik-Barkóczy Endre «Cara»-ja, gr. Hunyady Imre «Monsieur»-je, I. M. szövetség «Vihar»-ja, a D. W. F. szövetség «Daphne»-ja lettek ez első. — A jövő hétre még öt versenynap marad, s a következő versenyek e hó 14, 15, 18, 20 és 21 napjain lesznek.

pedig már nem lesz meg az a kedvező időjárás, mely ezt lehetővé tenné. Minél több nap múlik el — ugymond — annál inkább nő reményünk, hogy ez az öt hét szerencsésen múlik el. A hatóság óvintézkedéseit Zachanin tanár kitűnőeknek találja, főképp a megelőző járványok idejében tett intézkedésekhez képest. Oroszországban naponként átlag 1150 ember hal meg kholerában. A városok közül Orenburgban pusztító legerősebben a járvány. Itt aug. 9-ikén 253 lett beteg és 127 halt meg. Szergej nagyherceg, a moszkvai kormányzó, szigorú rendeletet bocsátott ki, intve a lakosságot a zavargásoktól. A tartományban a kholera-megbetegedések száma egy hét óta jelentékenyen növekedett és most átlag tíz megbetegedésre hat haláleset jut. E mellett még mindig száz és száz ember, kik a kholera következtében kenyerüket elvesztették, vándorol más Volga-menti városokból Novgorodba, minthogy ott az ünnepek alatt nincs hiány munkában. A munkás-szállók ennél fogva túl vannak tömve, még az utcán is alszanak emberek. Baranov kormányzó a munkásbevédozást korlátozni akarja. A kharkovi kormányzó a kormánytól

menteni: az 1861-iki rövid alkotmányos élet alatt ismét főszolgabíró, míg 1867-től kezdve hosszú ideig Pestmegye alispánja volt s mint ilyen, az egész megye közönségének osztatlan becsülését vívta ki. Halálát nemcsak gyermekei, unokái és nagyszámu rokonsága gyászolják, hanem jótékonyága, igazságszeretete miatt a nagy közönség is. Temetésén sok kitűnőség jelent meg, és Szász Károly ref. püspök mondott szép beszédet az elhunyt érdemeiről: a megye részéről pedig Földváry Mihály tartott búcsuzótató. Holttestét Pándra vitték, hol e hó 8-ikán helyezték a családi sírba.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: DRISZTER JÁNOS, gönczi esperes plébános, áldozópapja 50-ik évében, 73 éves korában, Gönczön. — LUDVIG JÁNOS, köztisztelőben élt orvos, Pécsen, ki a szabadságharcban is részt vett, s fogságba esvén, az osztrák seregbe sorozták, de nem sokára mint katonarost alkalmazták, s mikor az új-épületben a halálra ítelt gr. Bathány Lajos öngyilkosságát kísérte meg, Ludvigot rendelték mellé, ki az utolsó perzig vele maradt. — SZŐRÉNYI MÁRTON, bánváltudonos s kereskedelmi kamarai volt-elnök, Eszéken,

74 éves. — Csapó Zsigmond, Hadház városának érdemes főjegyzője, 62-dik évében. — Kempner Leó, a magyar ipar- és kereskedelmi bank főhivatalnok, 37 éves, Budapestben. — Schöfvlén Vilmos, vasúti nyugv. hivatalnok, sok ideig a váci állomás főnöke, Vácotól, 63 éves. — Nagel Dávid, tekintélyes vaskereskedés főnöke, 58 éves, Budapestben. — Dr. Csir-dez János, orvos, 52 éves, Ér-Endrén. — Kádár Pál, 53 éves. Ó-Topiczán. — Tenner Vilmos, terménykereskedő, régi honvéd, 62 éves, Nagyszentmiklóson. — Lakatos Bécsi, egykor kedvelt táncmester, s régebben a nemzeti színház tánc személyzetének tagja, 74 éves, Hódmező-Vásárhelyt. — Rosenzweig Móricz, központi Fröbel-nőegylet alelnökének, szül. Saphir Sarolta urnének férje, 74 éves. Sokan ismerték a fővárosban, hol nevével együtt tevékenyen buzgólkodott a Fröbel-nőegylet és más intézetek ügyeiben. — Dr. Ullmann Sándor, budapesti születésű pézember, Párisban, ki az 1873-iki pénzülság előtt nagy szerepet játszott Budapestben és Bécsben is. — Bednarz, ismeretes tüzijátékos, kit felgyúlt tüzijátékcserei égettek össze Pozsonyban. — Draskóczy Miklós, ügyvéd, 74 éves, Pozsonyban. — Jakabffy Lajos, birtokos, Dombegyházán, 41 éves. — Hipp Miklós, ügyvéd, 69-ik évében, Budapestben. — Dr. Herz Gyula, szegedi ügyvéd, 48 éves. — Hang Elek, a kalocsai érseki egyházmegye szent-széki ügyvéde, 54 éves, Kalocsán. — Schindler Emil, kitűnő osztrák tájfestő, 50 éves korában, Svitlben.

Ozv. Mocsonty Andrásné, szül. Csernovits Laura, a nemrég elhunyt Csernovits Péter leánya, 52 éves korában, Fényben. — Kleiner Arminné, szül. Lenhossék Mária, a budapesti légszegőgyár igazgatójának neje, Bécsben, hová gyógyítás végett utazott, s hol operálni kellett, de ez sem használt, s a még fiatal nő, a főváros egyik tekintélyes családjának tagja, férje és leánya (Návay miniszteri tisztviselő neje) karjai közt elhunyt. — Incze Emilné, sz. Horváth Teréz, árvaszéki ülnök neje, Kolozsvárt, 46 éves. — Ozv. Fischer Mórné, szül. Poldes Minna, Benedek Elek szerkesztő anyósa, 54 éves korában, Budapestben. — Ozv. Csuka Lőrinczné, szül. Báthory Anna, élete 48 évében, Budapestben. — Ozv. Goldglanz Lajosné, a szilágysomlyói ir. nőegylet megalapítója, 74 éves, öt gyermeket, huszonhat unokát és tizenhét dédunokát hagyva hátra. — Adler Károlyné, szül. Molnár Anna, Kecskeméten, élete 53-dik évében. — Gyuricza Antalné, Püspökiben, élete 40-dik évében. — Pesti Istvánné, birtokosnő, Hegyköz-Kovácsiban. — Takács Zsigmondné, szül. Barthodiszky Matild, a fővárosi társaskörökben is ösmert fiatal nő, ügyvéd neje, 34 éves, Sümegen.

BIRKOZÁSOK A CZIRKUSZBAN.

Az állatkerti Wulff-féle czirkusznak már hetek óta zajos estéi vannak. A közönség minden nap igen nagy számmal jelenik meg, s várja az előadás — végét. A lovak, túll szoknyás lovaglónők, a nyaktörő ugrások, a trapez-mutatványok alig érdeklik. A modern gladiátorokra kíváncsi, kik az estét befejezik, s kiknek nevében a falragaszok mindennap felhívást intéznek a legerősebb emberekhez, hogy álljanak ki a síkra és mutassák meg Monsieur Massonnak és Signor Robinettinek, hogy van-e erősebb ember náluk. Közbe-közbe Masson és Robinetti is megmérkőznek. A műkedvelő birkozók azonban semmire sem tudnak jutni; egyetlenegy vitte annyira, hogy Robinetti nem tudta teljesen legyűrni, nem bírta annyira lenyomni, hogy mind a két vállá érintette volna a földet. A czirkuszi gladiátoroknak megvan a maguk sokféle fogása a birkozáshoz, a miket csak a folytonos gyakorlat képes kifejteni. Ha már az egyik le van is nyomva, éberséggel, ügyességgel akkor is tudja magát úgy tartani, hogy a vállait feltartsa, például a fejét feszíti a földhöz, mint egyik képünk is mutatja, a hol Robinetti erőködik, hogy Massont tökéletesen lenyomja, de a francia neki szegeste a fejét a földnek, s fölnyomja bikanyaká segítségével hatalmas mellét. A közönség már egészen beletanult a birkozási szabályokba és zajongva tiltakozik, ha valami nem a kellő regulával történik. A czirkusznak az utóbbi időkben fölkapta a birkozási mutatványokat és hatásosan tudják csinálni, nehogy hamar elveszítsek az érdeklődést. Először kiáll egy hivatalos vasgyűrű, jutalmat hirdet annak, a ki oda vágja. Mindig akadnak vállalkozók. A hentesek, mészárosok, kovácsok régi idő óta a legerősebb embereknek tartják magukat, a testületi becsület megkívánja, hogy síkra szálljanak. Csakhogy nem elég az erő, tudni is kell vele bánni. Ritkán esik meg, hogy a gladiátort legyűrjék. Hanem a közönség minden este megüzeni a páros dulakodást, s mikor már

kezd betelni vele, akkor aztán megérkezik egy nagyhírű és nagyerőjű birkozó, szintén czirkuszi nagyság, mint a hogy megérkezett egy meleg nyári napon Robinetti, hogy lépje Masson borbájait. Hérom estén dölhet el csak a tusa. A ki kétszer győz, az a nyertes. De a két első este rendesen úgy végződik, hogy még nincs győztes, mert tegnap az egyik, ma a másik mérte végig a czirkusz porondját. A harmadik este végre megvan a győző, a ki aztán szintén kész újra kezdeni a tisztelt legerősebbekkel a viaskodást. A czirkuszi babókkal övezett Robinetti-nek híre megy — természetesen — messze külföldre is, a honnan egyszer csak távirat érkezik, hogy: «fogadok veled ezer forintba, én vagyok az erősebb». Így tett a mult héten Boyer francia birkozó, a ki-

MASSON ÉS ROBINETTI.

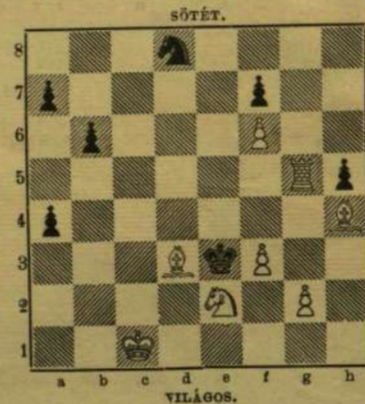
nek ezt a táviratát a czirkusz direktora kinyomatta, felragasztta mindenfelé, s a közönség megint csak megtöltötte a czirkuszt, hogy lássa, ki hát az igazi legény. Boyer nem tréfál és az első este leteríti Robinetti; de Robinetti sem veszi tréfára, és a másik este leteríti Boyert. Megmarad legerősebbnek a harmadik este, s akkor Robinetti győzelmeinek tapsol a közönség. A meleg nyári napokban ezen mulat a fővárosi közönség, a czirkusz kasszája pedig minden este megtelik. Hát a kánikula ez eseményeit is adjuk megillusztrálva, a hó napok hőseivel, Massonnal és Robinettivel, a mint birkoznak. Hogy semmit el ne mulasztunk, még azt is ide írjuk, hogy a birkozók közül a sötét trikós az eddig még mindig győztes Robinetti, a kinek híre már a gyermeköket is lábba hozta és Robinetti játszanak.

Szerkesztői mondanivalók.

Az esti szellő. Csillag futott le. Van mindkettőben hangulat, de tartalom kevés. Az elsőt a helyzetet nem magyarázza meg jól. A gesztenyefák alatt egy vidám ifjú mellett egy mosolygó lány ül, látjuk, hogy boldog szerelmes pár; előtök néhány lépésnyire egy halvány és hallgatag ifjú áll, de erről már nem tudjuk, hogy a lány megcsalta-e, vagy nem viszonzta szerelmét, egyáltalán, hogy miért áll ott? A másodikban kedvese egy csillagot lát az égről lefutni, ijedten sűgja: szerelmünk csillaga, s elhallgat, alkonyodik. Az ifjú csókkal vizsgálja a így végzi: «Isten teremtet egy világot. Jer, csókoljunk rá csillagot!» E két sor semmi összefüggésben sincs az előzőekkel; lehet, hogy a szerző sejtette a kapcsolatot, de nem tudta megtalálni. A-i románca. Elég csinos; de maga a költemény nem sokat ér, már pedig a műfordításnak csak úgy van jogosultsága, ha saját irodalmunkat gyarapítja vele, idegen közepszerűség átültetése merőben fölösleges. A rózsató. A fagyöngy. Az első elég csinos, a másodikban is volna egy kis gondolat, de nagyon esetlenül van kifejezve.

SAKKJÁTÉK.

1734. számú feladvány. Németh Péter-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1725. sz. feladvány megfejtése.

Schwede K-től.

Megfejtés.
 Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
 1. Fc4—e2 ... Bd2—c2 (a) 1. ... Ke5—d4 (b)
 2. Vb8—d6 † ... Kc8—e4—f5 2. Vb8—f6 † ... Kd4—c4 †
 3. Vd6—d5 mat. 3. Hg2—e3 mat.
 Világos. b. Sötét.
 1. ... Bd3—d3 1. ... t. sz.
 2. Vb8—d8 ... 2. V v. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Tarnócon: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — Nagy-Kőröson: Kovács L. — Tiszafüreden: Fischer Soma. — Liptó Sz. Miklóson: Erdely Boldizsár. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 31-ik számában közölt képtalány megfejtése: Utolsó kötet vége.

Heti naptár, augusztus hó.

Nap	Katolikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
14V.	E 10 Üszéb áld.	E 9 Üszéb	2 D 10 Istv. v. 21
15H.	Nagy B.-Assz.	Nagy B.-Assz.	3 Izsácz és F. 22
16K.	Jácint hv.	Rókus	4 Efezi 7 gy. 23
17S.	Liberat ap.	Liberat	5 Fuzsiginus 24
18C.	Ilona császárné	Ilona	6 Úr sünyvált. 25
19P.	Taluzi Lajos pk.-Szebald	7 Domez vt. 26	
20S.	István király	István	8 István kir. 27 Sab. R.

Holdvilágzás. ☾ Utolsó negyed 15-én 7 óra 53 pk. regg.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete, fehér és színes damast selymeket méterenként 1 frt 40 kr.-tól 7 frt 75 kr.-ig (38 különböző fajtában) szállít egy megrendelt öltönyökre vagy egész ruhákban is postabér- és vámmentesen Henneberg G. (es. kir. udvari szállító) selymgyára Zürichben. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba ezimzett levelekre 10 krajczáros bélyeg ragasztandó. (8)

1892. aug. 188. sz. 1892. aug.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

- A poetika útja és ozélya. — Beöthy Zsoltól.
- A zsidókérdés Oroszországban. — Leroy-Beaulieu után francziából. — S. J.
- A királyi magyar természetudományi társulat félüzados jubileuma. — Czögler Alajostól.
- A katolikus clerus serelei 1848 előtt és után. (I.) — o—t.
- A háromszög kalap. Beszély. (III.) — Alarcón Péter után, spanyol eredetiből — Haraszti Gyulától.
- Költevények. Egy özvegyhez. — Szász Bélától. — Tengeri utazás. — Goethe után, németből — Vargha Gyulától.
- Az aranygyapjas rend. (1429—1887.) — Id. Szögyény-Marich Lászlótól.
- Politikai irányelvek keleten nyolczszáz évvel ezelőtt. — Kégl Sándortól.
- Értesítő. Dr. Schuchhardt Károly: Schliemann ásatai. Fordította dr. Öreg János. — K. — Reclus Élisée: A hegyc története. Ford. Geöcze Sarolta. — L—l B—t. — Pólya Jakab: A pesti magyar kereskedelmi bank keletkezésének és ötven éves fennállásának története. — T. N. — Herczeg Ferencz: Mutamur. — i. Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi fizetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapestben

Elégtelen osztályzatot érdemelt tanulók

sikeresen javítottak és neveltetnek

a miskolczi internátusban

(Urak-utczá 6. sz.) 4847

melyet a helybeli főgymnasium n. é. tanári kara, mint jól rendezett és gondosan vezetett magánintézet jó lelkiismerettel ajánl. — Jó ellátás, tapintatos fegyelmzés, szelíd bánásmód és szigorú felügyelet mindenkor meghozták a kívánt eredményt. — Ellátás havonként 25 frt. — Értesítő kívánatra küldetik.

Kinek van szeplője?

vagy bármí felt, vagy pattanás az arczán? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a világhírű Serail arczkenőcsözhöz,

mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztatlanságot, hanem az arczbőrt vakító fehérre, tisztává és üdövé teszi. — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr. Ugyanott kapható: Vasas chinabor, gyengeség ellen. Pepsinbor, roz emésztés esztén. 1 liter ára: 1 frt 20. 5 liter franko küldve 6 frt o. é. 4714

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyar és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár: VI. külső váczí-út. Podmaniczky-utczá 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egytetemes aczél-ekék, eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle

egyvasu ekék, talajmívelő eszközök,

Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek, Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévtűkötő és marokrotáló aratógépek és fűkaszási gépek, szállító mezél vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Árjegyzékek ingyen és bérmentve

KWIZDA FER. JÁNOS, osztr. csász. és kir. és román kir. udv. szállító, kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Evek hosszú során át jónak bizonyult, fájdalom csillapító házi szer, a **köszvény-, osz- és idegbajoknál**

Kérik a védjegyre ügyelni s határozottan **KWIZDA-féle köszvény-folyadékot kérni.** — Kapható valamennyi gyógyszerárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Budapestben, király-utczá 12. sz.

Kérik a védjegyre ügyelni s határozottan **KWIZDA-féle köszvény-folyadékot kérni.** — Kapható valamennyi gyógyszerárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Budapestben, király-utczá 12. sz.

Hölgyek figyelmébe! A legkitűnőbb és leghirvesebb a **Dr. Haebra-féle arcztisztító kenőcs, bőrszépítő szappan és hölgypor.** Ára nagy tégely 60 kr., kiesi 35 kr., szappan 35 kr., poude 60 kr. Kapható Budapestben **Török József** gyógyszerárban király-utczá, Neruda Nándornál hatvani-utczá és az ország minden gyógyszerárban. 4733

A legjobbznak bizonyult fogszerék.

Alveolar-fogcseppek. Ára egy palackznak 50 kr.

ALVEOLAR-SZÁJVIZ. Ára egy palackznak 40 kr.

Alveolar-fogászta. Ára egy szelenczének 70 kr.

Főraktárhelyiség Magyarország számára **Budapest, TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer-nél, király-utczá 12

WEINWURM ANTAL fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utczá 3.

készít mindennemű czinkozottat, dítózat, antotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálozatok fotolitographiaí utón a legújnyosabbban sokszorosítottatnak. Külön berendezés házonkívül való fényképlételekre.

Crown Lavender Salts (KORONA-LEVENDULA-SÓK) (Prisított és élektív.) 4769

E híres sóból pompás illat árú szél, mely a betegeseket fölfrósítja, a legerősebb tisztítja, s ezáltal az emberiség enyhítőjé válik. **Falóttilag csupán a koronás dugvány és Crown Perfumery Co** fűtattal. Értékelen utánzókat, melyek hasonló név alatt ajánlítottak a verő családba ejük, kéjük visszatartani; a mult évben 300,000 üvegcse adott el belőle. **THE CROWN PERFUMERY Co** 177 New Bond Street, London.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

GYULAI PÁL EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDJÁJA.

Dörre Tivadar rajzaival. — Harmadik kiadás. Fűzve 1 frt 40 kr. — Díszkötésben 2 frt.

GYULAI PÁL NŐK A TÜKÖR ELŐTT. BESZÉLY.

Feszty Árpád rajzaival. — Harmadik kiadás. Fűzve 1 frt 40 kr. — Díszkötésben 2 frt.

Lánynevelő intézet Freudenhain, Passau mellett (Bajorország). 4840

Gyönyörű, egészséges vidéken fekvő épület (volt urí nyaraló), 6—18 éves növendékeket zenében, nyelvényekben, finom kézimunkákban, festészetben stb. való kiképzésre elfogad. Tandíj és ellátás évi 200 frt. — Beható utbaigantással készséggel szolgál az intézeti igazgatósg.

Octave Perret & E. Dannaud, Cognac. Hírneves szeszégetés.

Grande fine Champagne nagy raktára.

Vám-raktár Bécsben. Legmagasabb kitüntetések valamennyi világtállításról.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

A szőlő mint kincsébánya. Tanulmány,

miként lehet a szőlőt, a tudomány elveinek megfelelő mívelés és mellékterméneinek teljes kihasználása által valóóságos kincsébányává tenni, és börttermelésünk jövőjéről szemben a fillokszerával.

Irta GYURKY ANTAL. Ára fűzve 50 kr.

Tartalom: Előszó. I. Szőlőszet. A szőlő termőképessége. — A szőlő életfeltételei. — A szőlőmívelésről. — A szőlőültetésről. — Metszés és vesszőkezelés. — Öreg szőlők kezelése. — A szőlő trágyázása. — II. A szőlő hulladékokról. Szőlőszeti ipar. — A hulladékok értéke. — Az értékesítés módja. — III. Börttermelésünk jövőjéről szemben a fillokszerával. Védkezés a fillokszéra ellen. — Lehet-e homoktalajon jó bort termeszteni. — Melyik a jó bor. — Új szőlőmívelési mód, vagyis kúszó rendszer.

Latzkovits A.

Császári és királyi szab. ing-gyáros, 4737

IV., Váci utca 22. BUDAPEST, (Nemzeti szálloda).

Magyarország legnagyobb raktára

férfi fehérművek, nyakkendők, keztyűk, zsebkendők, ing-gombok, harisnyák, selyem-, gyapju és pamut alsóruházati cikkek, utazási ingek, sapkák, plaidok és kocsitakarókban stb., feltűnő olcsó árakon.

A KORONÁZÁS EMLÉKÜNNEPE

czímű füzet második bővített kiadásban jelent meg

az 1892-ik évi budapesti ünnepségek leírásával és rajzaival.

Diszes kiállítású albumszerű füzet, színes borítékba zárva, hatvanegy képpel és két nagy kép-melléklettel, mint a „Vasárnapi Ujság” ünnepi számainak külön kiadása.

A füzet élén Jókai Mór írt alkalmi cikket, ezt követik Szász Károly, Marczali H., Halász Imre, Vargha Gyula, Rudnyánszky Gyula, Károlyi Árpád, Salamon Ferencz, Dedek Crescens L., Marczlányi Gy. stb. közleményei, kepekkel illusztrálva, a legjelesebb rajzolóktól által.

Ára bérmentes megküldéssel 60 kr. — a díszesebb kiadása 1 frt.

A megrendelések legcélszerűbben a 60 krmak, illetőleg 1 forintnak postautalványon való beküldése által eszközölhetők.

E szép kiállítású füzetrel állandó becsü emléket adunk a koronázásról és 25-éves emlékünnepeiről, mely kíválóan alkalmas arra, hogy a magyar családoknál megőriztessék.

Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában Budapest, egyetem-utca 4. szám, vagy bármely hazai könyvkereskedésben.

Alapított 1858-ban.

A Ferencz József-rend lovagja, az arany érdemkereszt tulajd. Ő cs. és k. fensége József főg. nád. szállítója.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek gyára, harang- és ércöntőde

Budapest, Rottenbiller-utca 66. sz.

Készít: Tűzfeszközöket, kert-i fesszközöket, templomharangokat, szab. forgatható vaskoronával vagy fakoronával; vas-haranglábakat, melyek a tornyot a megrázkódástól ellen óvják; kutakat és szivattyúkat 10 frittól följebb; szagmentes arnyékszékeltet 21 forinttól följebb; fűrdőkádákat és fűrdőkályhákat.

Egyetlen magyar vízműépítő-vállalat. A készítményért teljes jótállás vállalatik. Képes árjegyzékek és költségtervezetek díjmentesen küldetnek.

6302. sz.

Figyelmeztetés.

1892 augusztus 25-én d. e. 11 óráig a 4. hadtest cs. és kir. felügyelőségénél Budapesten (Vár)

20,250 métermázsa rozsrá és

39,600 métermázsa zabra,

a budapesti élelmezési raktárhoz szállítva, eladási ajánlatok fogadtatnak el.

A közelebbi föltételek a budapesti cs. és kir. katonai élelmezési raktárban mindenki által megtekinthető, a katonai élelmezési cikkeknek a tőzsdén kívül történő kereskedői szokás szerinti vásárlására szolgáló szokvány-füzetben foglaltatnak.

Említett szokvány-füzet a budapesti és pécsi élelmezési raktárakban 8 krajczáért mindenkinek rendelkezésére áll.

Budapest, 1892 augusztus 4-én.

A 4. hadtest cs. és kir. felügyelősége.

4843

Csak 3 frt

a legesebb és legcélszerűbb ünnepi ajándék

(Emlék az elhunytakról.)

Arcképek életnagyságban.

Bármely beküldött fénykép után. Előleg 1 frt. Szállítási díj 10 nap. A hű hasonlatért kezeség vállalatik. A fénykép sárolásának marad. Alkalmi ajándéknak szánt megrendelések előbb küldendők be. BODASCHER SIEGFRIED jutalomdíjazott műterme, Béts, II. Grosse-Parfasse 6. Alapítva 1879-ben. 4763

REGEDI

TISZTA ALKALIKUS SAVANYU-VIZ 4908
legjobb asztali és üdítő ital

kipróbált gyógyszer köhögés, torokbetegségek, gyomor- és hólyaghurtnál.

Főraktár: Budapesten, Lipót-körút 21/a.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Értesítés.

A zombori csapat-kórház beteget és vezényeltjei számára szükségendő vendéglőszerű étkezés biztosítása céljából, a fentnevezett kórház hivatalos helyiségében 1892. évi szeptember hó 16-án délelőtt 10 órakor, az ebbeli bizottmányi tárgyalás fog megtartatni.

Ezen tárgyalásnál csakis írásbeli ajánlatok fogadtatnak el. — Minden további feltételek az 1892. évi augusztus hó 15-én kelt zombori hirdetményben, továbbá a fennehírt csapat-kórháznál és a hadtest hadbiztosságánál betekintésre szolgáló feltételei füzetben foglaltatnak.

4845

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS KÖZREMUKODÓI ÉREMEK JELLES TÁJKEPVELTÉTELÉRT. BUDAPEST 1893.

JURY 1893

Blossz György

Fényképészeti műintézet

BUDAPEST

IV. havani utca 18. sz. 1-2 emeleten

Elvállal mindennemű fényképi felvételeket, többszorosítást gépek, ról, ipar-mű- és tájrajzokról, s a t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS KÖZREMUKODÓI ÉREMEK JÓ PHOTOLITHOGRAPHIAKÉRT. BUDAPEST 1893.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Harmonikáról, mech. hangszerekről, szongoráról külön-külön képes árjegyzék kérésre.

Legujabb! Legujabb!

MINIATUR ARISTON

változtatható játéklappal és korlátlan másorral. 4700

Ezen új találmány hangszereit minden előzetes tanulmány és zenekíséret nélkül csak mag csak felismerés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 8 frt 50 kr., a kőtalapok drája 25 kr.

Megrendeléseket az árak előlegos beküldése mellett vagy utóvételre eszközöl.

STERNBERG ÁRMÉN ÉS TESTVÉRE hangszer-ipartelepe Budapest, VII., Kerpesi út 36. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG

34. SZÁM. 1892.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 21.

XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viselődj is csatolandó. fél évre 2.50

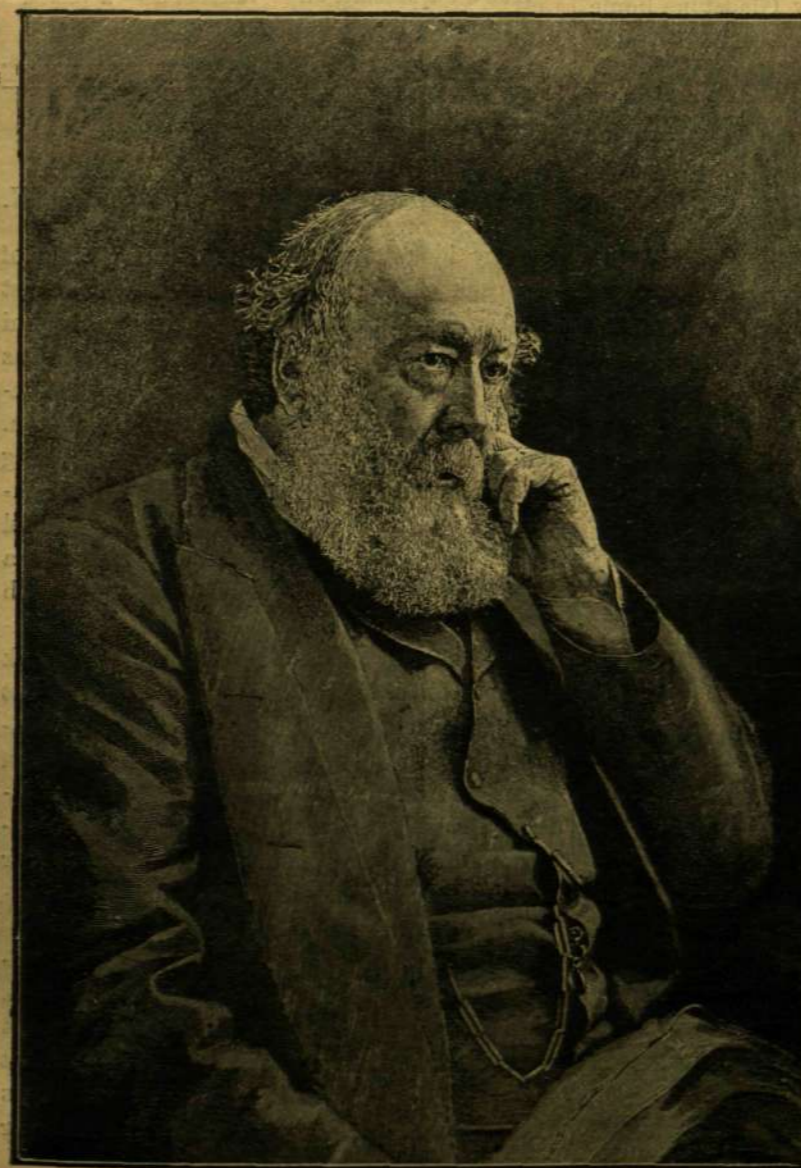
GLADSTONE ÉS SALISBURY.

ENAPOKBAN nevezetes válság folyt le Angliában, mely hosszú időre kiható forduló pontot jelez a sziget-birodalom történetében. Az óriási és hosszan tartó küzdelem, melyet az írek az angolok ellen a megengedett és meg nem engedett fegyverek minden nemével folytattak, mely minden művelt emberben rokonszenvet ébresztett a leigázott ir nemzet iránt, ez a harc talán végéhez közeledik, ha Gladstone keresztül viheti terveit.

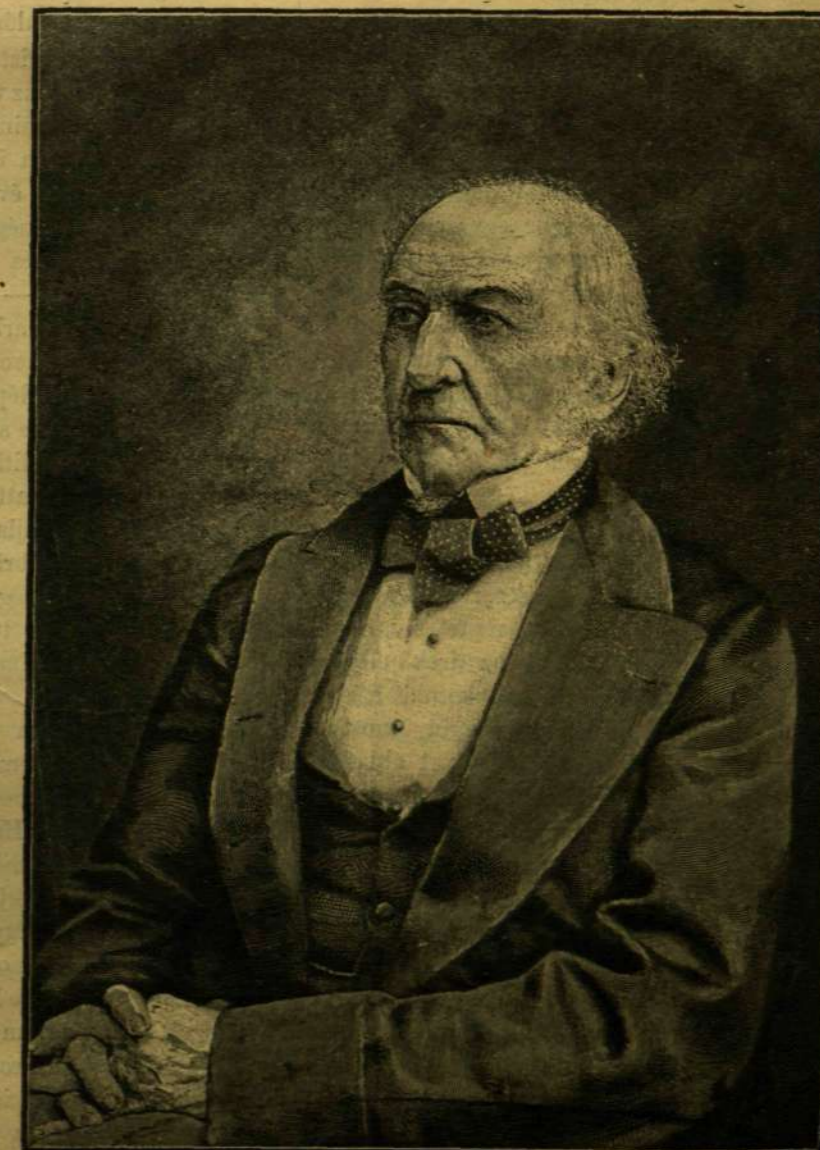
Home rule! A nemzetközi nyelvnek alig van szava, melyet többet emlegetnének, mint ezt. Jöjjünk tehát mindenk előtt a «home rule» fogalmával tisztába, mert csak úgy leszünk képesek azt az óriási, az angol parlament történetében páratlan küzdelmet megérteni, mely már oly régóta foly, s melynek az angol alsó- és felső-ház már legközelebb ismét színhelye lesz.

A home rulek egy külön politikai pártot képeznek Írországhoz, de lehet mondani, hogy az egész ir nemzet szinte kivétel nélkül home rulernek, azaz olyan embernek vallja magát, a ki Írország számára honi kormányzatot (home

rule) követel. Hóni kormányzat alatt pedig ir parlamentet és nemzeti önállóságot értenek. Ezelőtt huszonkét esztendővel az történt, hogy az angol kormány az ir állami egyházat eltörölte, a mi az irországi konzervatív protestánsoknál igen rossz vért szült. Az angol kormány ebből az intézkedéséből nagy mozgalom indult ki egész Írországhoz, s e mozgalom vezetőit home rulernek, azaz honi kormányzatot követelőknak nevezték el. Csakhamar az összes katolikus papság is ehhez a mozgalomhoz csatlakozott, és ílyeténképen nagyon különböző elemekből alakult meg a home rule párt. Az 1874-iki válasz-

SALISBURY.

GLADSTONE.